

Ka
1353

SCHLENDRIANUS

CELEBRIS PRACTICORUM

MAGISTER

BREVI SCHEDIASMATE

NEO-PRACTICE PUNINGIBUS
COMMENDATUS

III

IN PRAESIDIUM
DE PRAESIDIUM DE PRAESIDIUM

10.
SCHLENDRIANUS

CELEBRIS PRACTICORUM

MAGISTER

BREVI SCHEDIASMATE

NEO-PRACTICIS FORENSIBUS
COMMENDATUS

PER

Ludolph J. M. von
GUILIELMUM FRANCKENBERG.

1709 5 172
Utr. Jur. Lic. & Advoc. Patriæ Ord.
Ka 1353

K
COLONIÆ, Anno 1720.

SCHLENDRIA
NUS

CELEBRIS PRACTICORUM

MAGISTER

BREVI SCHEPDIASMATE

NEO-PRACTICIS
COMMENTARIIS

PER

GUILIELMUM FRANKENBERG.

Leg. Jur. Lic. & Advoc. Public. Ord.

COLONIAE, Anno 1720.

APHORISMUS I.

NON est novum, res valde utiles & maxime necessarias, quia ubique sunt obviae, parvi haberi & pedibus conculcari. Idem accidit celebri *Schlendriano*. Quotus quisque enim est, qui audito nomine *Schlendriani*, sibi non imaginetur aliquid rei pervulgaris, quae contemptui habenda sit, ceu pulvis terrae. Et tamen, si recte in eas rationem, nihil reperietur utilius, imo plane necessarium, quam ut quis *Schlendriano* utatur familiariter. Hic enim est, qui aptos red-

dit homines ad officia publica , Ecclesiastica ;
 Politica , Aulica , Forensia , Academica & re-
 liqua. Parva prudentia regi mundum , dudum
 existimavêre Philosophi. Hanc prudentiam docet
Schlendrianus. Videamus itaque an à contemptu
 possit liberari Magister, per insignem, quam osten-
 surus sum , & utilitatem , & facilitatem.

APHOR. II.

Inter causas evilescentis existimationis Schlen-
 driani credo esse etiam nominis originem , quam
 putant , probabiliter quidem , à voce *Schlendern*
 descendere. Id equidem certum est, Germanicam
 Linguam substantiva, quæ in *ian* exeunt, non habe-
 re , v. *Schottelii opus de Lingua German. Lib. II.*
Cap. XI. Von der Ableitung , adeoque adsciti-
 tiam esse terminationem in *ian* , nam promiscue
 dicitur *Schlender* & *Schlendrian* , & terminatio in
ian facta est ad imitationem vocis *Grobian* , vel
Plumprian: verum id in contemptum *Schlendriani*
 accidisse puto : Et usum vocis *Schlendern* abjectum
 nimis esse crediderim , quam ut habenda sit pro
 origine celebris nostri *Schlendriani*. Nam usus
 popularis est talis , ut indicet incessum hominis in-
 curium, non satis attenti ad causam suæ ambulatio-
nis

nis. Hinc dicunt , *er schlendert so mit* , de homi-
 ne non magnâ industriâ , qui per imperitiam con-
 tentus est qualitercunque res à se gerantur , mo-
 do aliquo possit esse numero , imitando aliorum
 agendi , loquendi , scribendique modos externos,
 ita ut inter ceteros numeretur magis , quam habeatur
 ex iis , qui ad nominis celebritatem adspirare
 queat. Absit ut putes , amice Lector , me hic
 descripsisse *Schlendrianum*. Majorem honorem
 deberi ei credas velim, *Schlendern* & *schlenkern* sunt
 verba valde affinia , sicuti phrasés *Schlendern gehen* :
 Und *Schlenckern gehen* : † Ambæ nihil magnifici
 prædicantes , sed nihil ad *Schlendrianum* pertinen-
 tes. Miror , quod contemptores non etiam affinita-
 tem statuunt cum voce *Schlaudern* , quæ dicitur
 de iis , qui agunt dissolute , vel cum voce *Schä-
 ckern* , quæ indicat gesticulationes ebriorum more
 lascivientes : est enim ab Hebræo vocabulo *Schä-
 cker* , quod significat ebrium. Populariter usurpa-
 tur de iis , qui asinorum vel juvencorum more pe-
 tulanter colluctantur. Si quis formaret substanti-
 va *Schlenkrian* , *Schlaudrian* , *Schekrian* , per
 me liceret , modo fiat sine detrimento nostri
Schlendriani.

Spreta itaque origine à voce *Schlendern* , pu-
 tarem derivandam esse vocem *Schländrian* à
 primitivo germanico *Schlan* ; Quod denotat

sollicitum & providum, vide *des Spaten* (*Stilero*
 erat nomen illi viro celebri & in excolenda Lingua
 vernacula admodum versato) *Deutschen Sprach-*
Schatz voce *Schlendern*; quam ille etiam deducit à
 voce *Schlan*; quod suo loco relinquo, sed
Schlendrianum omnino à *Schlan* derivari existimo.
 Id enim cum significatione optime convenit.
 Non vero cum isto Auctore facio, quod *Schlendria-*
num dicat ibidem hominem indoctum, inertem,
 & extendi, ait, vocem *Schlendriani* ad Nota-
 rios (omisit Auctor reliquos forenses Practicos) ina-
 peritos, inscios, quos vulgo *Formularios* & *For-*
mularistas appellant. Hic enim vocabuli usus cum
 origine *Schlan* minime convenit: contraria enim
 sunt, caute agere & sollicite, & agere negligenter
 atque imperite: Nimirum virtutis est, etiam de-
 defectus suos obtegere. Itaque si quis imperitiam fu-
 ant pallio *Schlendriani* velare scit, ita ut pro
 Philosopho nihilominus habeatur, quis dubitet
 hunc ceu hominem cautum, callidum, providum in
 honore & existimatione futurum. Talis ergo erit
 verus & bonus *Schlendrianus*. Sed ne ipsa vocis
 compositio Germanico-Latina, Latinas aures offen-
 dat, consideret quæso lector amicus, esse nudum
 sonum satis subtilem, quo aures humanæ non ita
 offendi possunt, quam colaphis vel ruditu asino-
 rum

rum. Priscianus dicitur vapulare, si quis in latina lingua adversus Grammaticæ regulas peccet. Sed an ipse Cæsariensis Grammaticus tanta sentuum teneritate præditus fuerit, ut verberibus affici serio maluerit, quam audire peccatum adversus præcepta sua, ego relinquo Orbiliis discutiendum. Nobis licet placeat venustas sermonis, confirmanda tamen est patientia, si alii proferant Barbarismos, Soloecismos & nescio quæ figmenta nova Latinae Linguae, modo quid velint dicere intelligamus. Dolenda est ea in re discantium in Scholis inertia, adeo ut ex centum vix unus alterque discat scribere latinè, cum vix discant latina. Equidem mirum non est, offendi sensus venustati sermonis adsuetos, si vocum latinarum figmenta aut germanismi horridi in usum, & quidem ubi serio res agitur, irrepant, v. g. *manuactorie*, pro *palpabiliter*: *Factum furcabile* pro *furca dignum*; *Adversarii intentionem conclavare* pro *impedire* vel *elidere*, *supplica indecreta* pro *non expedita*: & similes loquendi sartagine, adeo ut imperitorum alter alterum sequatur & phrasin elegantem se didicisse sibi quasi gratuletur. Vereor ne aliquando audituri simus, a novitiis fori Practicis multiloquis, gloriosis, insulsis, nescio quæ *cicilendra*, *polindra*, *happalopsides*, *sancaptides*, aliaque nugacissimi

cissima, ad exemplum coqui Plautini, qui hominum avaritia dicebat se factum improbiorem, non suopte ingenio, in *Pseudol. act. 3. scen. 2.* Ita hi, hominum imperitia stultitiaque, non suopte ingenio, dicturi sunt bardos se esse redditos, ut fastidiant Hadrianos & Bembo Cardinales, Muretos, Balbinos, Schoros, Wendelinos, aliosque recentioris ætatis, qui post priscos Eloquentiæ Magistros elegantiam latini sermonis juxta puritatem tradiderunt conservaruntque. Cum Wetzlariæ accessus mihi daretur ad scrinia & libellos celebris cujusdam Procuratoris, cui Leodienses causæ præcipuæ erant commendatæ, fateor mihi sæpius stomachum movisse stylum latinum incultissimum plerorumque Advocatorum Leodiensium, (de omnibus enim id affirmare religio est, & sunt sane apud Leodienses Jcti & Advocati præclarissimi, omni laude dignissimi, paucissimi tamen inter sexcentos) ut in mentem venerit, ob solam barbariem sermonis impeditiores esse causarum istarum unam, quam ex Germanicis plures, ceteris paribus. Ferenda tamen hæc sunt, quæ nec ego nec tu emendare possumus. Redeo ad *Schlendrianum*. Sufficit rem esse utilem, vocabulum ergo dari oportebat & fingi, quo exprimeretur. Sane commodiori non poterat exprimi *Sollicita rerum externarum in officio quocunque*

cunque publico observandarum , in verbis , for-
 mulis & gestibus imitatio, ad locum qualitercunque
 sustinendum utilis, doctrina tamen solidioris ad-
 jumento non instructa, quam per vocem *Schlendrian*.
 Dico imitationem sollicitam , hoc enim prædica-
 to distinguitur *Schlendrianus* ab imitatione negli-
 genti & dissoluta. Alius certè est clamor graculi alius
 luscinia cantus. Talem imitationem *Schlendria-*
num qui vocaret , honori ejus multum detrahe-
 ret. Addidi : non esse instructam doctrina solidio-
 ris adjumento , hanc enim *Schlendrianus* tanquam
 rem necessariam ad officium gerendum tanto-
 pere non curat, laudat quidem, sed faciliori cursu
 eandem lauream acquirere se posse confidit.

APHOR. III.

Quemadmodum vero hominum plerorum-
 que ingenia ad exemplum Platonis Philosophi
 comparata non sunt , ut esse, quam videri malint
 boni , sed inverso ordine , videri malunt pluri-
 mi , quam esse periti & prudentes. Ita deriden-
 di merito erunt qui *Schlendriano* bene uti non
 sciunt , arripientes quæcunque audiunt & legunt,
 atque in exemplum trahunt , ipso *Schlendriano*

B

ineptio.

ineptiores. Cum ita deberent uti , ut solida re-
 rum cognitione destituti (nam qui hanc possident
Schlendriani solatio opus non habent) imperitiam
 suam obtegant , & caute Magistrum suum in au-
 xilium vocent. Qui in cauti sunt , & inscitiam
 produunt , hos *Schlendrianos* potius quam *Schlen-*
drianos appellare oportebit. *Schlendrianus* verus
 sollicitudinem habet , ut sub specie *styli Curia* sese
 in altum erige sciat , & , si nonnunquam ei de-
 trahatur larva , cum primis ab iis penes quos soli-
 dior doctrina est atque experientia , rursus cum
 cautione debita submittrat caput. Qui male eo
 uritur , & pro vera sapientia aut doctrina co-
 ram doctis audet venditare , statim suam prodire
 inertiam.

Verum ut ad fines suos redigatur *Schlen-*
drianus , dicendum est qui distet à *Stylo*. *Stylus*
 ad consuetudinem pertinent. Hæc ex diuturnis
 moribus , consensu utentium , cum primis vero
 superiorum , comprobatis , nascitur. Pari ratione
 fit *stylus*. Magis tamen ab usu superiorum quam
 inferiorum derivandus. Nam quæ inferiores age-
 re consuevere , fiunt Sæpius contra Leges , talia
styli nomine , sed perperam venditantur. Funda-
 mento igitur certo nititur *stylus* habetque suam
 rationem. Hinc & legem imitatur. Non loquor
 de

de *stylo* in *Titulis* horum , quem nonnunquam plumbeum imo cereum esse factum ostendit *Eybenius Dissert. de Stylo Curia* , sed generaliter de modo agendi externo in quocunque officio publico , lege expressa non præscripto vel approbato. Certe *stylum* suum habent officia Ecclesiastica , *Aulica* , *Forensia* , *Academica*. Habent quoque suum *Schlendrianum* ; *Schlendrianus* imitatur saltem *stylum* , & quandoque , ut ait *Cicero* , claudi more *pilam* tenet. Non à moribus approbatis procedit , sed ab imitatione aliorum , quam si quis sciat facere caute & cum cura , toleratur inter ceteros , si vero negligenter , mulctandus erit , non quia *Schlendrianum* secutus , sed quia male eo est usus : Præscripta legum tenere , hoc ad *Stylum* non pertinet , multo minus ad *Schlendrianum*. In legum externa adplicatione , Magister *Schlendrianus* de vi & potestate legum parum instructus , aliquid sibi sumit.

Exemplo forensi res declarari potest. Quæ sint requisita supplicâ pro imperrandis appellationis processibus , Legibus est præscriptum. Has leges recte ad facti & personarum circumstantias adplicare , & supplicam bene componere , prudentis est Advocati. *Schlendrianus* prudentia efforman-

di suo Marte supplicam destituitur , hinc ad formulas remittit , quas si quis seligere , & mutatis mutandis , supplicam bene confarcinare sciat , ita ut futuræ non appareant , potest haberi pro perito , quousque defectus interni obtecti maneat. Si vero quis formula undiquaque arrepta utatur , & , quod fit sæpenumero , (etiam in supremis Judiciis , si Procuratores amanuensibus suis curam supplicæ committunt , quando ipsis commodum non est , ut relegant & emendent. Relatum refero à commilitonibus in familiaribus colloquiis cum Wetzlaræ essem) male ad circumstantias facti accommodent , tales credo ab ipso *Schlendriano* vapulaturos esse , quod Magistro non didicerint uti cautius.

Aliud exemplum Ecclesiasticum. Nihil frequentius quam usus Librorum qui comprehendunt Homilias sacras. (Libros tales vocant Postillas , à dicto antiquorum : Legantur Evangelia *post illa* Homiliæ) Quod si quis satis instructum semet ipsum crediderit , si ex homiliis pluribus aliam componere sciat , poterit forte populariter pro bono Ministro Ecclesiæ haberi. Si vero quotannis eadem chorda oberret , vel nonnisi conscriptas aliquot orationes habeat , quas cujusvis anni vel triennii decursu in concione

ne

ne declamet, talem *Schlendrianum* inertem mox deprehendunt etiam non literati & despiciunt.

APHOR. IV.

Regnat scilicet *Schlendrianus* in Ecclesiasticis officiis & Politicis, Aulicis, Forensibus, Academicis, & ubi non? Sufficere enim ut faciat quis qualitercunque officium suum, reliqua à fortuna dependere, plerique credunt. Et comprobat rei veritatem atque commoditatem experientia quotidiana. Didicisti nonnihil latini sermonis: Annum forte egisti in Academica: ad compendii alicujus Theologici expositionem adnumeratus fuisti: ex homiliis vel impressis vel concriptis construere orationem sacram & memoriæ mandare consuevisti: Nihil deesse tibi puta ad Officium Ministerii in mediocri loco obtinendum quam favor eorum qui jus vocandi habent. Si aliquid ex Græca lingua & Hebræa didiceris, & flosculos Rhetoricos vel etiam Poeticos & Lemmata dudum decantata intermiscere: tunc sane existimationem præclaræ eruditionis ambies, & obtinebis, ab iis scilicet qui meliora nesciunt. Si inveniatur qui *Schlendriano* detrahere pallium audeat: qui forte dicet: Tu nil nisi vox es: tu barba & pallio

B 3 tuo

tuo confusus, supercilium erige in eum, ceu contemptorem officii, publicè invehere, & si per inscitiam tuam licet, ad palinodiam adige, si recuset, clamita hæresin. Animadvertes utiliter, *Schlendrianum* tuum regnaturum. Sed cave ab iis qui sunt te doctiores, nam accipieris pro merito. Ad *Schlendrianicos* Ecclesiasticos accedunt quidem, sed cum existimationis popularis nota meliore, qui credunt præclarè se officio fungi & cœtui prædesse, si compositis ad artis Rhetoricæ præcepta sermonibus, additis suoapte ingenio flosculis emblematum & lemmatum, eloquentiam suam ostendent. Quasi vere oratio sacra si istiusmodi elegantiss careret, vi suâ & scopo excideret. Meminisse oportet verborum sapientiæ divinæ Magistri summi *Matth. XIII. v. 52. junct. Luc. VI. v. 44. 45.* Itali oratores facri, nisi in suggestu, qui ad modum ambulacri factus est, decursitent, gestus & motus faciei, manuum & totius corporis violentos atque contortos orationi addant, non habentur pro bonis homiletis. Tu ergo ut in numero esse & haberi possis, initaberis *Schlendrianum Romanum* si fueris Romæ, si alibi, sicut ibi. Gestus & elocutio vim orationi addunt. Oratio etiam optime composita sine elocutione & gestu frigebit, & puta-

res

res statuam loqui non hominem. Si tamen ex duobus extremis unum eligendum esset, mallet ego audire statuam verba sacra ex bono thesauro cordis sui proferentem, quam hominem qui tanto cum corporis & vocis motu eloquitur orationem, ut insanire eum vel histrionem agere putaturus sit, qui rei non est assuetus. Sed meum non est consilium Schlendrianismos sacri ordinis hic depingere & Anagyrim commovere, factum id fatis in Erasmi *Encomio Moriae*, & novissime in *Charletaneria Eruditorum*.

APHOR. IV.

Dicam potius de Schlendriano Politico. In Principum Aulis quoque Schlendrianismum regnare experientia docet. Mutatur autem ejusdem forma mutatis personis. Et sicut Aularum vicissitudines sunt frequentiores, ita & *Schlendriani*, qui regitur ad exemplum, mores, inclinationes Principis vel Magnatum. Igitur si noveris componere tuum corporis habitum, tua verba, tuosque gestus, ad indolem in Aula regnantem, reliqua à fortuna expecta. Memini viri cujusdam aulici, qui, licet ad officium Præfecti superioris se minime sufficientem ipse agnosceret, tamen

tamen postulare non erubescibat , quia si dignus esset , deberi sibi aiebat ex merito , sed se sperare à gratia Principis. Tunc vero fore gratiam , si officium conferretur ei qui dignus non esset , Schlendrianum facile addisci posse. Neque fuit inutilis ei hæc Philosophia. Vidimus alibi sæpius morem , per varios gestus & motus corporis quasi ad numerum & mensuram distinctos sese inclinandi , si Princeps in prandio accumbenti secum , propinaret. Qui hos gestus probe sciebat imitari , cæteraque quæ in Aulis usu veniunt , perferre , cum venerationis externa demonstratione , atque , ut ait Comicus , *ut cunque in alto ventus est , exim vela vertere* , is pro expertissimo Aulico habebatur juxta illius temporis praxin. Equidem omnis morum & externorum actuum imitatio non est *Schlendrianus*. Nam & prudentiores externis rebus sese conformant , sed cum moderamine & sine affectatione , observantes ea ratione *decorum politicum*. Est enim hoc , ex definitione celebris nostri temporis & Jcti & Philosophi , *Imitatio rationalis ex virtute complacentia orta , hominum nostri Status qui pro præcipuis aut præstantissimis haberi solent , in actionibus quæ non repugnant regulis universalis honesti justis & decori*. Prudentia summa Aulica est injurias tolerare

re

re & gratias agere. Qui hoc sciunt, viri sunt prudentissimi. Injuria non cadit in virum sapientem dictum est Senecæ in Libro *de Constantia sapientis*. *Schlendriani* accipiunt injurias facile. Gloriam in imitatione sollicita quidem, sed sine doctrinæ adjuvamento, ponunt. Si caute fiat, tolerantur, si inepte, periculum existimationis mox experiuntur. *Schlendriana* imitatio oritur non ex virtute complacentiæ sed ex defectu doctrinæ solidioris, & opinione quod ad officium gerendum eâ tantopere non indigeat.

In forensi praxi *Schlendrianus* omnem paginam facere creditur. Factus es dupondius in Academia, posthac titulum Licentiati vel Doctoris periculo tuo retulisti, formularios Auctores leviter inspexisti, ad summum Advocati cujusdam celebris scrinia adire, & *bona mixta malis* inspicere licuit tibi, postulabis & flagitabis ut ad numerum recipiaris. Sufficere credes producere specimen quaecunque Academicum pro summis in utroque Jure honoribus consequendis, etiam ab alio, si ipse non audes, elaboratum, vel Theses abs te collectas, aut thema consarcinatum. Temporis penuria dabit tibi excusationem. Nam *L. ii. C. de Advoc. divers. judicior.* quæ testimonia jurata peritiæ juris requirit, dudum abiit in desuetudinem. Neque

C

que meminerunt Dicastria suprema semper in recipiendis Advocatis moniti saluberrimi Meviani p. 1. *decis.* 189. Ut ergo recipiaris in Advocatorum numerum, fortunæ esse beneficium puta, non doctrinæ meritum.

APHOR. V.

Schlendrianum forensem dico, qui in imitatione externarum formularum, cauta tamen & sollicita, consistit, ita ut defectus doctrinæ ceu internæ qualitatis, quantum fieri potest occultetur. Inepti sunt, non *Schlendriani*, qui hoc nesciunt. Si imperitiam excusare velint, doctiores non audire, ad asinorum gregem dimittendi. Regnat inquam *Schlendrianus* in foro tantopere, ut nisi quis audiat, & *Schlendrianum* consulat in principio, nunquam evasurus sit practicus. Duo sunt præcipue ait Erasmus in *Encomio Moria*, ad cognitionem rerum parandam obstacula, pudor, qui fumum offundit animo, & metus, qui ostenso periculo dehortatur ab adeundis facinoribus. Quem ita pudor afficit ne forte à doctioribus corrigatur, vel metus, ne per imperitiam impingat, is ad forense officium nunquam erit aptus. Magnifice ab his liberabit *Schlendrianus*. Disce imitari formulas, generalia methodi

methodi præcepta , fac officium qualitercunque ,
in numerum aliquem relatus , non ejicieris . Et sic
Schlendriano tuo præcipua accepta feres , cetera
quæ abs te non dependent , fortunæ .

Adeo inquam necessarius est *Schlendrianus* ut ne
Judicum quidem omnium Personas exciperem . Quo-
tus quisque enim est qui in principio muneris , me-
thodum causas decidendi non tentaverit cognoscere
ex collectionibus relationum publicè evulgatis , non
dubitans fore ut in *Schlendrianum* peccasse creda-
tur , si relationem juxta capita illa generalia :
*Quæ Actio instituta ; An probata ; An elisa ; Quid
pronunciandum ;* non composuerit . Et sane , si ex
forma externa distributionis capitum & verbositate
laus relationi deberetur , nihil facilius esse crederem
quam Judicis officio fungi . Si & reliqua qualicun-
que modo sese habeant , si *Cardinalis Tusci* Con-
clusiones , si *Barbosa Axiomata* ad manus fuerint ,
si adhibita vulgata *Juris Systemata* : Laudem re-
portabit *Schlendrianus* tuus magis quam si quis
ex peregrinis variis , optimis etiam auctoribus
centonem excerptorum ad rem nihil facien-
tium consarcinaverit . Huic enim merito objicie-
tur : *Hic non est locus , proin tu alium qua-
ras cui centones farcias .* Ex *Epidic. Act. 3. scen. 4.*

Reprehenditur merito genus referendi fluctuans quod quasi nervis carens huc & illuc dilabitur, non potest sententiam confirmare, neque sese viriliter expedire. Sunt Judicia, utinam multa non essent, in quibus nequidem Actorum Relatio fit in scriptis, sed discursu aliquo prævio & perfunctorio recensetur factum, petitum, & exceptio, confestimque ad sententiam fit progressus. Accidunt hæc cum primis, ubi pauci sunt quibus Justitiæ administratio est demandata. Ubi ab unius opinione reliqui dependent. Si non placeat partibus, licitum est appellare vel Leutationis remedio uti, & tunc acta ad Collegium Actorum transmittuntur. Alibi Judex officium suum non nisi in citandis partibus & terminis præfigendis exercet, sententias etiam levissimas, extraneis JCrus permittit. Quid facilius quam hunc addiscere *Schlendrianum*? Proinde, si ex iis quæ plerumque fiunt æstimanda est rerum gerendarum ratio, ex judicibus vero plurimi, qui, si *Schlendrianum* callent, satis prudentes se existimant, & pro talibus habentur: Sequitur quod *Schlendrianus* etiam in Judiciis & personis ipsorum judicum suum habeat regnum. In Imperiali Camera aliter se rem habere relatam mihi fuit cum Wetzlaræ praxeos addiscendæ gratia versarer, rigidamque censu-

censuram subeundam esse Candidatis Assessoratus, accepi. Exigi quidem methodum externam, sed ab internis præcipue, doctrinâ puta & Judicio Referentis, cujus præcipuum signum dilucida facti enodatio, laudes attribui specimini non à conglomeratis allegationibus, quæ ubi ex facti circumstantiis res decidenda, quod sæpe accidit, inutiles sunt omnino. Neminem hic, nisi doctrina solidiori instructus fuerit, periclitari velle, credibile est. Receptos vero ad Assessoratus officium, à senioribus Collegis in ceteris quæ à Candidato non exiguntur, instrui, ut qui operam adhibere velit, brevi regulas teneat, ad circumstantias occurrentes cum judicio adplicandas. Eum in finem misceri in Senatibus plerumque juniores cum senioribus, ut tanto facilius negotia expediantur. Nullum enim repertum esse qui hic non didicerit. Id quod, credo, in omnibus officiis celebrioribus usu venit. *Les affaires font les hommes* ajunt gallici magistri. Verum est axioma, sed requiritur subjecti capacitas doctrina & judicium. Experientia sedulaque observatio addit firmitatem & perfectionem.

APHOR. VI.

Satis dixi de Judicibus. Venio ad partes litigantes, præcipue causarum Patronos, nam apud hos præcipue dominatur *Schlendrianus*.

C 3

Qui

Qui vel pudore vel metu afficitur, ad postu-
 landum est inhabilis. Nam quæ Cicero monuit,
 eos qui optime dicunt quique id facillime atque orna-
 tissime facere possunt, tamen non nisi timide ad
 dicendum accedere, *L. i. de oratore*, hoc cum
 reliquis ejus monitis ad conciones Romanas anti-
 quas pertinere existimandum est. Remedium se-
 curum est à *Schlendriano*. Truncum sane esse o-
 porteret, qui qualitercunque facto intellecto, pri-
 mam à secundo instantia discernere, formalia in le-
 gibus & Interpretibus inculcata examinare, tum vero
 evoluta Auctore formulario, recensere aliquo modo
 factum, & interposito ad suum sensum medio con-
 cludendi, petium aliquod efformare nesciret.
 Epistolam non erubescere, dixit idem priscae elo-
 quentiæ Princeps, cum postularet satis inverecun-
 de laudari à *Luccejo Historico v. Lib. 5. Epist. 12.*
 Supplicam multo minus erubescere crediderim,
 nam relinquitur Judicis discretioni, an petito velit
 annuere. Levius hic est periculum imo nullum.
 Ad multas commoditates conducit nunquam pu-
 descere & nihil non audere. Hoc paucos mortalium
 intelligere scripsit *Erasmus in Encomio Stultitiæ.*
 Si denegetur petium, rursus instabit causæ Patro-
 nus, rationes denegati petiti divinare tentabit, &
 si audacior est, & facundiæ opinionem velut alter
 Anti-

Antiphon apud *Thucyd. Lib. 8. p. m. 379.* adeptus, cum iudice expostulabit, donec spes decollaverit omnis. Ecce *Schlendrianum* commodum & facilem, quo, qui scit uti caute, ne per imprudentiam in multam incurrat, laudem sui patrocini referre poterit egregiam & præmia ampla.

Omnis labor patronorum forensium sit initio, ut processus petiti obtineantur, quia hoc Principali tunc temporis est utile. De eventu, nisi prematur ab adversario principalis, ne sit anxius causæ patronus. Hæc cura relinquatur parti quæ decisione magis opus habet. Is interim sciet, si ita expedit, eam procrastinare. Conspirare autem oportet Advocatum & Procuratorem. Hic plerumque illius nutu regitur. Quid quæso facilius quam petere in principio prorogationes fatalium ad introducendam appellationem. Si causæ nullæ sunt in promptu, allega in posterum docendas: *Aus künfftig-zuberscheinigenden Ursachen.* Exhibe tandem supplicam, & causare adjuncta omnia tibi non transmissa, mox producenda, interim fatalium prorogationem flagita. Satis temporis superest donec à Iudice constringaris. In Libello appellationis, cum præfatione veniæ, *salvo honore,* iudicem priorem nulliter egisse & pronunciasse incusa,

cusa, gravamina accumulata, quorum probatione ad
obtinendos processus opus non habes. Scis enim
ea in re scrupulositati non studere iudicem. De
eventu tu non est responsurus. Si processus de-
ceri, nuncius qui insinuavit non revertitur
tempore debito, iterum petes prorogationem
fatalis reproductionis. Si es reus vel appellatus,
expectabis proclama, levi dispendio unius flo-
reni, lucro interim insigni temporis. Præpri-
mis tenendum axioma *Schlendriani*, qui incul-
cat, *agere caute, ut licet intelligentur artes,*
tamen vindicari nequeant. Comparebis tandem,
sed petes dilationem ad exceptiones producen-
das, & has dilaciones tam diu repetes donec
prescindatur ulterior dilatio per Iudicem. Si
dilationi petita in Iudicio ad excipiendum, du-
plicandum, vel aliud quod oporteret, agendum,
adversarius contradicat, invehaturque in mo-
ras tuas, studiose ut ait collectas, tu non eru-
besces ex collectaneis tuis phrasium, singulari e-
legantia & frequentia commendabilem, *ohnge-*
standen gegenheiligen ohngütigen Angebens,
vultu composito, in continentia reponere, &
petere terminum à Iudice. Hæc omnia *Schlen-*
drianus docet, & in usu esse didici, reprobatum
quidem à superioribus, qui tamen sit impuni-
tus

tus plerumque: Si metuis in contumaciam aliquid decretum iri, allega te scripſiſſe vel Principali vel Advocato, daß auſſer Zweifel aus wvichtigen Urfachen die Antwort unterblieben, und ſtelle weitere dilation Hochrichterlichem Arbitrio anheim. Vel ſi urgeat tempus, dic, te accepſiſſe die rechtliche Nothdurfft, müſſe erſt durchſehen, und ad ſtylum eingerichtet vverden: oder daß et vvas daran ermangele, petendo ſaltem aliquot dies, & ſperans ex diebus menſes futuros. Interim curam ſcripti in ordinem redigendi, ſi opus, & per tuam commoditatem non liceat, alii committe. Ecce rurfus elegantem eamque facilem doctinam *Schlendriani*. Obſervavi hujus rei praxin in muſais quorundam Dominorum Procuratorum, quæ inviſere mihi licuit, eam non fuiſſe inutilem. Dubito tamen an eadem cautelæ alibi juvare poſſint v. g. in Judiciis Statuum Imperii Provincialibus, ubi conveniunt Judices certis anni temporibus, neque dilationes tales permittuntur. Alius ibidem erit *Schlendrianus* qui ex cujuſque loci praxi obſervandus cauto Practico. Si es callidus, mox intelliges, & imitaberis. Sæpius tamen audivi Wezlarienſes Dnos Procuratores culpam in Advocatos extraneos rejicere, qui morarum ſint cauſæ. Hoc ipſum eſt quod *Schlendrianum* valde juvat, nam ſi fungi li-

D

cet

cet officio agendo saltem ea quæ Advocatus jubet ,
 facillimum est munus Procuratorium. Advocatus
 scribit: à sententia quadam Judicis inferioris in-
 terpositam appellationem , sed per negotia com-
 plura aliasve causas edi libellum appellationis intra
 fatalia non posse , jubet interim ut petas fatalium
 prorogationem. Tu de novæ causæ patrocínio læ-
 tus , trium linearum schedulam sive supplicam fie-
 ri cura, in qua fatalia prorogari petantur. Et suffi-
 cit si tantum porrigatur scribæ Judicii, non opus esse
 puta expectare decretum Judicis , cui de tuis peti-
 tionibus moratriis raro aliquid constat. Hoc pe-
 litum , licet interim ab Advocato nihil perscriba-
 tur , sæpius itera, & observa ut nunquam tempus
 brevius petas , rarissime unius aliquot forte dierum,
 Menses duo vel plures in ore & calamo habere de-
 bes, addito semper, quo magis tempori prospicias, ul-
 teriori spatio per modum additamenti : Duorum
vel trium , trium *vel* quatuor , quatuor *vel* sex
 mensium. Puta enim parvi referre an appellatus
 aliquot mensium intervallo frustretur. Et sic sal-
 vando fatalium cursum , probe functus es officio
 tuo. Interim non negliges Advocatum monere ut
 randem necessaria ad introducendam appellationem
 tibi transmittat. Is si vult , suoapte studio matura-
 bit. Si mora est utilior , mittet tibi libellum præ-
 grap-

grandem, in quo facti narratio erit verbosissima & in circumstanciunculis diffusa, tum vero series gravaminum ad numerum quantum fieri potest, aucta: non quæ ex sententia ipsa resultant sua sponte, sed quæ catalogus gravaminum adversus sententias generalis, quem forte ad manus habes, percurrendum est istud caput, suggerit, & ad casum præsentem quoque modo sunt contorta. Nam eo facilius processus appellationis sperare licet, cum Judex in tanto volumine, aliqua saltem speciem gravaminis ad effectum appellationis habere, est crediturus: Examinatum iri omnia non metue, non enima fert temporis, pluriumque causarum quotidie occurrentium ratio. Adversarius tanto majori labore habebit opus ad refutationem tui libelli, & sic appellans tuus temporis beneficio fruitur: Quandoque Advocatus ne quidem mittit Procuratori omnia ad libellum necessaria. e.g. sententiam præcedentem ad quam sese refert eâ à qua appellatio interposita fuit, multa enim Advocato negotioso accidere possunt ut aliquid prætermittatur. Sicque Procurator causam habebit ulteriorem moram excusandi & culpam in Advocatum rejiciendi. Salubri consilio itaque in aliquibus Judiciis constitutum, ut appellantes & ipsi & Advocati juramento calumniæ obstringantur priusquam appellatio admit

D 2

mittatur. Verissimum enim est, moræ in decidendis
causis primam & ultimam causam esse Advocatos.
Quod jam dudum adversus disterium : Spiræ spi-
rare lites, non exspirare, observavit piissimus JC-
tus Casp. Ziglerus *Diss. Them. III. Cap. 17. §. 6.* Non
negaverim aliquando esse moram à parte Judicis.
Sed si prolixitati Advocatorum limites poni possent,
promptior à Judice foret, credo, decisio. Procu-
rator; Advocati minister; proponit ea quæ ille vult.
Excusator illo, qui totius causæ est director. Con-
clusionem causæ evitandi non minores sunt cautelæ
Schlendrianae, ubi certus productorum numerus
lege est præfinitus, uti in Camera Imperiali non li-
cet ultra duplicam, vel in causis Mandatorum S. C.
ultra replicam progredi: Imperitus foret *Schlen-*
drianus, qui ignoraret viam, triplicam vel duplicam
etiam sine venia Judicis protrudendi. Allegabis no-
va ab adversario prolata: in protocollo non ne-
gliges ad supplicam pro venia triplicandi porrectam
te referre, petendo ne quidquam statuatur donec
ad acta fuerit admissa, & sic quam à Judice expe-
ctabas veniam, tibi ipsi præveniendo dabis. De-
fensionis favorem omnia sanare existima. Te non
satis auditum clama. Si nondum es instructus ab Ad-
vocato, hujus mora, morbus, occupationes &
nescio quæ excusationum nomina in protocollo alle-

alleganda, ad dilationem proficient. Moritur etiam
 Advocatus, vel quod frequentius, patrocinium
 vel verè vel fìcte renunciavit, novus erat quæren-
 dus; hic ex magna chartarum mole informatio-
 nem capere debet. Procurator, si ad causam novus
 accedat, se pro informatione ex actis, (quam tamen
 Advocati esse operam non tuam, putabis; tua
 enim extremis digitis absolvitur) vel tres vel quatuor
 mensibus opus habere causatur. Et ita primum &
 ultimum *Schlendrianicum* est lucrum
 quærere temporis. Scis enim decisionem non sem-
 per maturari à Judice. Interim tu cum adversario
 procuratore, qui moræ tuæ contradicit ac si jamjam
 sententia instaret, strenue & loquaciter collucta-
 beris. Wetzlarix Audientix publicæ adstare cui-
 que licet. Ego non facile ullam neglexi. Et sæ-
 pius risum movit, cum audirem Procuratorem eun-
 dem, qui cum altero dilationis ergo bellum verbale
 habebat, mox in alia causa, imo eadem, simili mo-
 do ab altero excipi. Et sic mutuas fieri objectiones,
 mutuas vicissim condonationes. Si scriptum aliquod
 quod tu putas tuo Principali obesse posse, post lon-
 gas moras, vel saltem Recessus quem putas merita
 causæ continere, profertur, *Schlendrianus* docet ut
 petas rejici ab actis, in eventum reserves responsionem.
 Ego mecum sæpius reputavi, hanc eventualem refer-

vationem tibi magis nocere , quam prodesse. Dicis gratia tantum peti rejectionem ab actis, cum, quid in meritis contineat, nulla à Procuratore facta sit inquisitio. Judex si videbitur necessarium, tibi respon- sionem injunget. Vidi ego scripta in Musæis Pro- curatorum conclusionis ergo producenda , cum relationem Actorum urgeri divinaret Procurator, quibus præter scripti ipsius prolixitatem, magnus ad- junctorum numerus erat additus. Quæ licet ad rem faciant nihil, tentare tamen licet periculo mul- ctæ, à Principali restituendæ. Interim impeditur referens, quia necesse habet farraginem istam per- lustrare , & inutilia ab utilibus discernere. Procu- rator omnia rejicere potest in Advocatum, quia ipse non est , sexcentarum causarum merita scire, & habere enumerata. Scribendum tamen & Advoca- to vel Principali , ut te Procuratorem conceptis verbis de statu rei informet, ne adeundo judicem & sollicitando, minus gnarus videaris causæ cui patro- cinaris. Ea quæ tibi scribuntur memoria tene , & diligenter evita, ne ad perscrutandam ulterius tuam notitiam deducaris. Si non es silex , poteris retine- re facile ea, quæ tibi in literis paucis verbis signifi- cantur , & videbere bene informatus , gloriam- que tuæ sollicitudinis tibi vindicare, & si bene res ceciderit , de palmario victorem monere non eru- belces.

besces. Si eventus voto tuo non respondeat ; ve-
 rissimam simulque facilimam habebis excusationem
 quod per te non steterit, honorario tuo nihilo secius
 frueris.

Dum fervet conflictus ante conclusionem, docet
Schlendrianus, sæpius recessus in tuis causis perora-
 re, hoc enim utile est non solum existimationi, sed
 etiam crumenæ. Nam omnia faciunt ad augendam
 summam liquidationis expensarum. Licet enim
 moderatio Judicis plerumque tantum bessem,
 quandoque vix semissem relinquat, tamen adeo
 stolidus non eris, ut expectes honorarium post
 finitum processum. Neque hoc cliens bonus,
 si abs te velit rem suam curatius agi, patietur.
 Imo invenies litigantes faciles, præsertim univer-
 sitates, qui tuæ religioni summam prænumeran-
 do pro expensis, concedent, de qua tu rationem
 es redditurus. Compensanda enim est quantum
 fieri potest inertia eorum qui te derelinquunt, ne-
 que negligenda occasio pinguior. Sæpissime ex-
 pensæ compensantur per sententiam Judicis, tum
 vero poteris esse securus à moderatione tuarum
 rationum. Ex taxa laborum præscripta vivere,
 non est viri tuæ conditionis, neque secta no-
 strorum temporum paritur. Sublatis studiorum
 præmiis etiam studia peritura, Sullius & Cosutianus
 cen-

censuere apud Tacit. *Annal. Lib. XI. Cap.* . cuius
 orationis integræ probè memento.

Sententia adversus tuum clientem latâ , fugge-
 renda remedia commoda, Appellationem ubi fieri
 potest , Leutationem (remedium valde commo-
 dum etiam in aliis Imperii Judiciis quam Saxoniz
 Ducum , de cuius abusu Ziglerus loco supra dicto
 differit.) in integrum Restitutionem, Revisionem.
 Remedium restitutionis est utilissimum quia effectum
 Judicati suspendit. Acta accumulari possunt , Ju-
 dex aliis occupationibus distinctur. *Interim aliquid*
fit. Si jure jurando calumniæ opus est, *daß we-*
der ihr noch Euere Principalen und deren Advocaten
von jezigem neuen Einbringen , vorhero einige
Wissenschaft gehabt, Clausula adjecta : Oder doch
solches zu der Sache dienlich zu seyn nicht vermei-
net, conscientiam salvare putabis.

Tandem, si ignarus quid antea in actis fue-
 rit deductum , offerre juramentum procuratorium
 erubescas , (quotusquisque enim est ex Procu-
 ratoribus qui inter tot causas quibus patrocini-
 natur , singularum merita scire possit , Advocati
 hoc est officium non Procuratoris) observa caute-
 lam *Schlendriani* , ut offeras *si à Judice admittaris.*
 Ten-

Tentare licet , si non succedit , providentia tua saltem ab opinione temere oblato juramenti te liberabit.

APHOR. VII.

Petis à *Schlendriano* consilium ad acquirenda tibi multarum causarum patrocina ? Neque hic de-erit magister.

Ante omnia studendum est pro acquirenda qualicunque opinione scientiæ , diligentæ & obsequiositatis. Hisce enim parabis tibi apud superiores aditum. Tum vero conciliabis tibi amicos, qui te ceum virum talem commendent. Insignis erit in te virtus & commendabilis si quidquid didiceris vel conjecturis assecutus fueris non effutias , nec scientem te simules. Plus scire , quam loqui , sapientiam esse , ex *Epidico* memento. Malè enim accipiuntur sciolli & plusquam decet curiosi & garruli : Invigila quid rerum agatur in curia , qui processus petantur & decernantur , adversariæ parti mox denuncia , tuum offer patrocinium & mitte quam in promptu habes typis impressam formulam mandati procuratorii.

Si observaveris aliquem de tardiori progressu suæ Causæ conqueri , patieris libenter , licet ipse non facias , (id enim honestas prohibet) , ut in Mandata-

E

riune

rium præsentem culpa referatur, quod vel nimium sit occupatus, vel curatius agere & flagitare judicem non soleat, vel aliud quid prætermiserit. &c. Si res eo deducta est ut novo procuratore sibi opus esse crediderit, tibi que formulam mandati transmiserit subscriptam, tu eam monstrare priori procuratori, & in judicio producere non erubescas. Ille enim ab isto cliente alias non satis bene honoratus, ut eo carere possit, renunciabit haut ægrè suo mandato, *vill von der Sache abgestanden seyn.* Et sic venies tu in possessionem. Ubi tamen non negligendum ut acceptes renunciationem, nam fieri potest ut Principalis etiam tui pertæsus, vel alia de causa, priori Procuratori rursus aliquid agendum committas & is acceptationem abs te non factam causatus, patrocinium rursus occupet.

Initio nullam sperne, quæcunque causa tibi defendenda offeratur, diligentem potius te monstra in omnibus. Allaborandum enim ut quacunque die Juridica publicè proponendum habeas aliquid.

In novitiatu tuo videaris semper magis, quam sis, occupatior, & in contradicendo adversario tuo, ita ut ne facile quid sine responsione dimittas, promittas.

Ad

Ad multam dictatam frontem obduratam ha-
 be, nam tibi primo, vel soli, hoc non accidit, & si
 Principalis tuus te negligentem nolit fieri, sua spon-
 te te præstabit indemnem.

Ne ramen affectes primis annis tui officii mul-
 tarum causarum patrocinia habere, non cuivis con-
 tingit hanc adire Corinthum, casus est rarior, & si
 nuditas tua fortè detegatur, vel circumstantiæ mu-
 tentur, existimatio tua mox periclitabitur, oppor-
 tunitati est invigilandum, tenenda capillis in fron-
 te occasio. Nequidem nuncii negligendi, qui suo
 præconio in regionibus diffitis copiam causarum
 nonnullis conciliarunt. Tu vicissim eorum lavabis
 manus, processus decretos tibi amicis nunciis præ ali-
 is insinuandos concredes, interim prorogatione fa-
 talium ad plures menses tibi poterit consuli.

Collectanea tibi para ex formulis variis recess-
 suum quibus pro re nata utaris, nam imitatione
 aliorum tu excusaberis, & *Schlendrianum* pro sty-
 lo commodè venditare poteris.

Ubi majorem numerum causarum adquisiveris,
 tunc eas quæ minus utiles videbuntur aliis
 commendabis, qui tibi gratiam sunt habituri. Est
 etiam filius, est gener, cui consulendum.

Si officii tui ratio postulat ut pro cujusque ju-
 dicii more certis diebus publicè compareas, vestitu

distincto, prout fieri consuetum in Camera Imperia-
 li quavis Audientia, tibi que id fuerit quandoque
 incommodum, mitte quæ habes proponenda Col-
 legæ alii, cui fortè gratum accidit ut exturgere
 possit & audiri, cum hoc in causis suis accidat rarius.
 Tu verò si nominis celebritatem aliquam acquisieris,
 (aliud enim decet novitios) tuæ vacabis commoditati.
 Trecentæ enim possunt colligi causæ quibus absentia
 excusetur. Non satis commoda uteris valetudine
 vel aëris intemperiem metuis: Habes expe-
 diendos nuncios hac ipsa hora, qui expectare non
 possunt: Es occupatus laboribus, in quibus, si
 hoc ipso tempore seponeres, circuli tui admodum
 turbarentur: Invitatus es ad prandium vel amicos in-
 vitasti: venit ad te hac ipsa hora aliquis ex tuis cli-
 entibus honoratioribus, cum quo communican-
 dum: Est in ædibus opifex, cui distinctè monstrian-
 dum, quomodo res tibi necessaria fit perficienda, alio-
 qui erraturus foret cum tuo dispendio & animi ægritu-
 dine. Vel dic, te ut compareas publicè, dispositum
 non esse. Variandæ autem sunt excusationes, & me-
 mineris probè proximè præcedentium. Compertum
 non habeo an ad examen deducantur, id sæpenume-
 ro audivi, in honore esse Procuratores, facile excusari,
 non in schola versari, sed in curia.

Præjudicia varia collige, licet certus non sis,

an

an ad tuum casum circumstantiæ quadrent, tu tamen divinabis & allegabis, opinionemque diligentis viri hac ratione acquirere studebis, nullum ex tua allegatione nascitur tibi periculum.

Cave ne honorarium in annos plures non solum succrescat: Monere non desine: Diligenter scribe: Omnis epistola ad rationes refertur: Per nuncios liberalitatem excita, cum primis tuam diligentiam lauda, & laudari jube, marsupium preme, maximè tempore eo quo tua opera indiget Principalis.

APHOR. VIII

Sed manum de tabula. Retinere debet aliqua pro suis arcanis Magister cautus: Si uti didiceris his quæ tradita sunt, bene tamen, ne artes intelligantur, si utilitatem fueris expertus, si nomen aliquod adeptus, gratiam habe *Schlendriano*. Si observationi diligenti dederis operam & imitationi, plura doceberis tuo Marte, & novas cautelas *Schlendrianicas* invenire scies. Pugiles, si ictum quem in animo habent, ab adversario motu contrario elisum iri sentiunt, novum solent confestim instruere. Ita tu, si artem unam non succedere intelligis, mox aliam in promptu habere debes. Interim invide-

re nolifi, his præceptis, quæ plurimum annorum ob-
 ſervatione collecta ſunt, hucusque ad ſecretiorem ami-
 corum uſum ſervata, nunc plures Neo-practici, &
 gratis, communicentur. Viciffim te *Schlendria-
 nus* participem facit *Colloquiorum* trium, quæ ipſo
 facto ita habita, atque ob ſecretas quas continent
 inſtructiones, ſcripto comprehenſa, ab amico acce-
 pit. Ceterum ut abſtineas a cenſuris ſuadeo. Acroa-
 maticas hæſce doctrinâs ſi ſiſtidiſ, ſi præſtantio-
 ribus eſ imbutus, gratulabitur tibi ipſe *Schlendria-
 nus* & libenter ſua contrahet vela. Si vero te iis
 uſum eſſe, atque ad eas, ubi conſilium te deſeruit,
 confuſiſſe ſæpius meminifti, noli eas invidere aliis.
 Si cautè in iis verſari nondum didiciſti, tua erit cul-
 pa. Noli etiam Auctori ob propalationem indi-
 gnari, cujus ſcopum ſi non à primordio, quod tamen
 facile eſt, intelligiſ, adire licebit *Jubentium* & ab
 eo perdiſcere. Hic enim ex familiari cum Auctore
 converſatione de conſilio ejus certus, candidè id ex
 ſuo poſuit in colloquio ultimo ſuo *Domitio*.

COLLO-

COLLOQVIVM
PRIMUM.

JUBENTIVS :: DOMITIVS.

JUB. Unde nobis ades, mi Domiti, ocreatus
& scuticâ prælongâ armatus? *Dom.* Ex Athe-
neo vicino. Persuaserunt enim commilitones:
aliquot, Wetzlariam excursuri, ut eos comi-
rarer. Feci tanto libentius, quod scirem, te ve-
terem amicum ibi commorari, cujus alloquio fru-
endi futura esset occasio. Equitantiem verò ocrea-
tum esse oportebat, neque, me hercle! maci-
lentum caballum, brevi forte excoriandum, cala-
mo scriptorio incitare poteram. *Jub.* Benè est. Sal-
vum te esse lætor. Sed videris jam recurrere velle,
urbem vix ingressus. Est hodie dies Audientiæ pu-
blicæ, simulque publicationis sententiarum, cui
interesse oportet, & Patrono meo, Advocato &
Procuratori, cujus negotiorum forensium curam
per aliquot annos gero, adssistere. Adeo, ut pa-
rum otii ad confabulandum mihi supersit, hac, qua
venisti, die. *Dom.* Imo vero revertendum mihi est
Gießam hodie. Revocat enim collegium Juridicum,
quod

quod ibi frequento. Adpropinquat solstitium ver-
nale , cœlum est serenum , adeo ut sub noctem re-
verti queam. Intra horæ spacium nostris caballis
illuc transvehimur , qui strepitu & clangore scuti-
carum , mirum quantum ! ad cursum incitantur.
Jub. Sed quid si infessor aliquando cum caballo pro-
sterneretur. *Dom.* Hoc studioso non extimendum,
ad varios casus confirmandus est animus. *Jub.* Ex-
go alio die redibis ? *Dom.* Id equidem certo affir-
mare non possum. In nostris Collegiis Praxin Ca-
meralem æque addiscimus. Cum essem ad Acade-
miam dimittendus , mater mea vidua , cum peritis
consilium iniit , quæ iater multas foret utilior ?
Alii Jenensem , alii Hallensem , alii Tubingensem
consuluerunt. Placuit tandem Giessensis , tanquam
Imperiali Cameræ proxima , cujus stylus ibi puta-
batur esse magis , quam alibi cognitus. Animus
autem mihi est operam dare studio forensi. *Jub.*
Ego tamen utile credo tibi futurum , ut quæ in
Collegiis audis , per experientiam confirmentur.
In Academiis nonnisi ex libris hauriunt Cameralem
praxin. Wetzlaræ , quæ in ipsis rerum argumen-
tis obtinent , experimur. Proinde , ut sæpius huc
advoles , suadeo. *Dom.* Fiet , si modo pecuniæ
ad equum conducendum supersint. Sed quoniam
abs te didici , fore hodie Audientiam publicam &

sen-

long

sententiarum publicationem, ego, dum commilitiones mei urbem transcurstant, temporis lucrum sum facturus, peto igitur, ut me, si licet, in locum Audientiæ deducas. *Jub.* Licet ingredi cuique, modo modestè sese gerat. Sed properandum est, cum audita sit hora post meridiem prima. *Dom.* Siccine ad horas adstricta est isthæc solennitas? *Jub.* Est omnino. Sine ordine temporis negotia rectè peragi nequeunt. Nonne & vobis Studiosis hora collegiorum observanda? *Dom.* Rectè mones. Sed jam expectamus dudum, & nihil aliud video, quam viros togatos in conclavi obambulantes? *Jub.* Hi sunt Procuratores Imperialis iudicii. Expectant autem initium audientiæ, quod interdum moram habet, si horis antemeridianis Collegium Camerale ultra duodecimam fuit congregatum. Sed ecce! jam subsellia occupant Procuratores, intrat pedellus, præferens sceptrum iudiciale Serenissimo Domino Judici, quem sequuntur ex Dominis Assessoribus quatuor. *Dom.* Quid sibi vult baculus iste subniger? *Jub.* Sceptrum est iudiciale, jurisdictionis supremæ signum. Ejusmodi signa iudiciaria antiquissima esse historiæ tradunt. Hoc verò sceptrum ab ipso Cæsare Maximiliano I. gestum, & Judici Camerae traditum, conservatumque fuisse, vetus est à majoribus accepta traditio. *Dom.* Quare non

F

universi

universi Assessores Audienciæ sunt præsentēs? *Sub.* Hoc antiquo tempore erat necessarium cum Audienciæ celebrabarentur quotidie, posteaquam verò animadversum fuit, negotia judiciaria, actorumque relationes multum impediri tali consessu, externa ista prolixitas est immutata & compendiosior facta Audienciæ frequentatio. Tu, Domiti, hic extra cancellos subsistes, & cuncta observabis. Mihi locus est occupandus post subsellia, ut sim Patrono meo ad manus. Finita Audiencia me expectabis, & ulterius confabulabimur. *Dom.* Non profectò poenituit me hic ad tertiam usque horam adfuisse. Sed multa sunt, quorum explicationem abs te desidero. Ubi quæso erit locus nostræ confabulationis? *Sub.* In museo meo, si placet, & poterò tibi ostendere nonnulla ipso opere, quæ verbis exponi non possunt, tibi, in hac palæstra planè hospiti, Verum quem audio equitantium & scuticarum strepitum? *Dom.* Sunt, ut video, commilitones qui recurrunt Gieslenam. *Commil.* Heus tu Domiti, nonne redire vis nobiscum? *Dom.* Recurrite vos, si placet, ego satis maturè sum reverturus. Frustra enim hic fuisse nolo. *Sub.* Assideamus huic mensæ, nam delassati sumus stando in Audiencia. *Dom.* Nisi abutar favore tuo, ex schedula, quæ plumbo annotavi, ordine recitabo. Aliqua,

qua , ipsa ratione dictante , intellexi , aliqua opus habent explanatione. Quod Judex & Assessores caput obtegant , autoritatis gratia fieri intelligo. Quod is , qui prælecturus erat sententias , (aiebant adstantes mihi , vocari Protonotarium ,) inclinet se coram Judice , mandatum publicandi nutu accepturus , facile colligo. *Silentium* , quod Pedellus inclamat , baculo mensam feriens , satis percipitur. Existimavi id à strepitu hominum adstantium originem traxisse. Sed ex sententiis planè nihil assequi potui , quid judicatum sit. *Sub.* Credo , nam hoc vix ii intelligunt , qui Camerali Praxi operam dederunt aliquamdiu. Soli Procuratores , qui causæ inserviunt , vim sententiæ , quam audiunt , intelligunt. Interdum ipsi quoque , si non simul advocando causam defenderunt , explicatione opus habent , si , quæ insit sententiæ vis ac potestas interna , scire expediat. Id enim , nonnisi meritis causæ penitius cognitis , intelligitur. Deinde ad stylum sententiarum , quid unaquæque vox denotet , intelligendum , opus est exercitatione , neque per discursum subitaneum exponi poterit. *Dom.* Ergo ea de re impostero uberio rem expectabo informationem. Audivi mulctari Procuratores in sententiis , mirum tantos viros non agere cautius ? *Sub.* Ipsi quidem satis dolent , nomina sua , si mulctantur ,

publicè exaudiri. Sed hic reniti non licet superioribus. Homines sunt, & tentant pro cliente, quicquid juvare queat, restitutionemque mulctæ expectant. Si amicum habeat quis, à quo moneatur, facilis est modus cavendi, ne omnium oculi in eum qui mulctatur, cum expressione, ut fieri solet, & nominis, & causæ convertantur. Sequenti die excussus est rubor omnis. Audivi aliquando, quod non solum refusionem mulctæ, sed etiam pro reparatione honoris postulare quid liceat, quia propter clientem Procurator mulctatus. Num id fiat, asseverare non audeo, nam talia nobis non patent: Habent sua secreta Patroni. Crediderim tamen, si casus existeret, & iudicio denunciaretur, animadversionem severiorem insecuturam. *Dom.* Quid verò est, quod aliqui scribunt, dum Protonotarius prælegit sententias? Annotatio hæc quare non fit ab omnibus? *Sub.* Annotantur rubricæ sententiarum, addita vocula aliqua, qua designatur, sententiam esse definitivam, confirmatoriam, reformatoriam, paritoriam, absolutoriam, non devolutivam, interlocutoriam, actoriam, litis contestatoriam, proclama &c. &c. Ut ex catalogo quilibet Procurator eas causas, quas ipse tuetur, discernat, & in Cancellaria copiam, si opus, petat. Qui amanuenses Studiosos habent, curam annotationis his com-
 mit-

mittunt. Proinde nostrum est officium, ut Catalogum omnium causarum, quibus patroni nostri intervniunt, habeamus. *Dom.* Sunt ne tam multæ causæ, ut catalogum scripto comprehendere operæ sit pretium? *Sub.* Quidni? Imprimis si aliquis Procuratorum dudum fuit in celebritate. Ego integrum volumen, quod hic vides, ordine alphabetico conscriptum habeo. *Dom.* Mira res, litigiorum nunquam esse finem. Et si Procuratores singuli, quos vidi in subselliis magno numero, tot habent causas, quantus erit numerus causarum omnium? Et quanto opus erit numero Assessorum? *Sub.* Verum est, etiam pauciores Procuratores plus negotii facessere posse, quam Assessorum numerus præfens definire queat. Sed observandum, non omnes causas & decisiones esse difficilioris inspectionis. In Catalogo mei Patroni, ceteroqui satis prolixo, causarum in quibus est occupatus, (sunt enim multæ dudum definitæ) si exceperim viginti circiter, reliquas facilioris laboris esse credo. *Dom.* Numne igitur honoraria Procuratorum à qualitate causæ æstimantur? *Sub.* Absit. Eadem est ratio sive de mille Imperialibus, sive de centum millibus agatur. A labore, non à pretio causæ, honoraria merentur Patroni. Potest esse causa levioris pretii, & magni laboris.

Vicissim alia expeditior, & magnæ
F 3 æsti-

æstimationis. Interim qui magis honorant Patronos, hos honorari & coli præ cæteris, ratio dicitur. *Dom.* An expectanda est Procuratori solutio honorarii finita causa? *Sub.* Fatuus esset, qui hoc faceret semper. Nam ex vento non vivitur. Sunt clientes, quorum crumena premenda est, dum dolet, juxta regulam discipulorum Hippocratis: Non repetitur datum. Et nemo adeo ineptus est, ut rationem inire nequeat pecuniæ prænummata. Idcirco ne defraudetur Procurator cavendum ipsi est à principio. Dantur multi litigantes ingrati, qui credunt, se non debere honorarium, nisi res ex voto succedat. *Dom.* Memini ex lectionibus Academicis Procuratorem esse litis dominum, annon ergo dirigere poterit processum ad exitum speratum? *Sub.* Næ tu mihi videris quovis Dominio stultior. Dominium litis, si hunc haberet effectum, Procurator adversarius æquè foret litis dominus, & suo maneri non defuturus. Abusus est, si Procurator aliquis suam esse eam autoritatem apud judicem existimat. Meus sane Patronus valde hoc mihi inculcavit, quem tamen scio haberi in celebritate & existimatione. *Dom.* An ergo omnes in æquali existimatione non versantur. *Sub.* Hoc à fortuna dependet, si cætera rectè se habeant, studia, sedulitas, prudentia. Nusquam tamen

men abest , nisi uno ex his deficiente. Quemadmodum verò in omni ordine ingenia hominum , non sunt æqualia , ita & hic usu venit. *Dom.* Quid consilii ergo ut largiora possint esse Procuratoris commoda ? *Sub.* Qui advocando etiam laborant , existimationem facilius acquirere possunt , & hic est gradus proximus ad clientes plurimos habendos. Tum vero studendum est , ut à Principibus & Statibus Imperii annua impetrentur salaria. Sunt etiam privati litigantes honoratiores , qui ob plures causas , quas habent , annum salarium promittunt. Sed plerique utuntur Advocatis extraneis. Credunt enim hos esse magis informatos. Et jam in unaquaque provincia numerus est Advocatorum tantus , ut alter alterum , ceu figulus figulum odio habeant. A meo Patrono didici , olim Spiræ præstantissimos totius Germaniæ fuisse Advocos , ut , qui causam graviolem defendendam habuerit , Spirensem Advocatam sibi quæserit. Alii sunt hodie mores , & nimium evulgatæ artes. Deinde , ut antea memini , in tempore est vigilandum. *Dom.* Nimium deflectimus ab ordine Audientiæ. Quare discesserunt serenissimus Judex & Assessorum tres , uno remanente & sceptrum occupante. *Sub.* Finita sententiarum publicatione inceperunt , ut audisti , Procuratores causas suas perorare. Huic rei auscul-

auscultabant olim Judex & omnes Assessores congregati. Cogita, quam tædiosa & somnifera fuerit auscultatio dictantium suos recessus, quos Notarii calamo excipiebant, ita ut in aliquot mensibus ordo inter Procuratores absolveretur. Sed huic rei remedium allatum post Recessum Imperii Anno 1654. Neque opus est, ut plures Assessores, quam unus, Audientiæ præsit. Quandoque etiam unus ex Dominis Præsidibus solum accupat loco Domini Judicis. *Dom.* Observavi silentium perpetuum ejus qui Audientiæ præest, nisi quod in juramento præstando Procuratori verbis præierit. *Jub.* Verum est, & nihil habet quam hoc loquendum, qui Audientiæ præsidet. Nisi quod observaverim, quandoque, ubi Procuratores, contradicendo sibi invicem, moderationis terminos excederent, Assessorem interloquendo inhibuisse. *Dom.* In nostra patria etiam est illustre judicium provinciale, ubi tamen audientiæ hujusmodi non frequentantur. An ergo necessaria est Judicio Camerali Audientia? *Jub.* Est omnino ex prima hujus Judicii constitutione, & habet suos usus insignes, inter alios, ut non necesse sit partes ad quemcunque actum judicialem citare, sed quicquid sit Procuratore præsentem, id vim habet notitiæ legalis. *Dom.* Ergo si absens est Procurator, cessabit iste effectus? *Jub.* com-

Minime. Sufficit enim adesse ejus mandatum generale ad acta productum. Si valetudine vel alia justa causa impediatur, ut intersit Audientiae, poterit ex Collegis alium rogare, ut recessum scripto comprehensum in ordine recitet. Hinc mandata continent facultatem substituendi. Sed substitutus ordinarius non semper est is, qui rogatur, saepe alius. Et nostri muneris est plerumque quærere ex Procuratorum praesentium numero aliquem, qui hoc officio libenter defungatur. Seniores autem requirere solent juniores, non vicissim nisi sit proximus in subselliis. *Dom.* Nonne hoc foret munus substituti ordinarii? Ad quid ergo substitutio? *Jub.* Non ineptè quæris, sed ita res sunt comparatae, ut is, qui substitutioni consentit, de omnibus causæ meritis nihil sciat, neque ei à Procuratore Principali quicquam aperiatur. Adeo, ut haud rarò substitutus parti adversæ officio suo adsi-
stat, suæ substitutionis immemor. Cautus fuit meus Patronus, ne à se id fieret. Eum in finem mihi demandatum fuit, catalogum substitutionum conficere, ne vel utriusque parti ignoranter fiat substitutus, vel adversariae partis principalis Procurator. Duplex substitutio hac cautela evitabatur, & si altera pars principaliter desideraret patrocinium, renunciabat Patronus meus substitutioni.

G

Dom.

Dom. Nondum audivi cujus usus sit substitutio.
Sub. Lege est sancita, sed usus non alius, quam ut, existente fortè casu mortis procuratoris, sententia possit ferri contra substitutum, qui sæpenumero se esse substitutum, dudum est oblitus. Nam subscribit mandato substitutus plerumque in Audienciâ cum producendum est mandatum, & mutuos sibi honores eâ in re exhibere solent procuratores. Plerumque subscribere rogatur tanquam substitutus junior Procurator, non æquè ex senioribus aliquis à juniore. *Dom.* Ego credidi, ab ipso principali litigante eligi personam substituti? *Sub.* Minimè gentium. Hi sæpe nec Procuratorem aliter quam solo nomine norunt, multò minus substitutum, *Dom.* Undè verò hoc accidit? *Sub.* Docebo te hoc, Domiti. Procurator Camerae parare sibi debet amicitiam & fiduciam Advocatorum, cum primis in provinciis, ubi regnant litigia. Hi quasque causas ad hunc deferunt. Si opus est mandato transmittitur formula mandati typis impressa, & relinquitur plerumque arbitrio Procuratoris electio substituti. Ego diebus Juridicis horâ undecimâ antemeridianâ Cancellariam intrare soleo percontatum, an pro meo Patrono aliquod ex Senatu prodierit decretum, ubi simul rimari studiosè didici, quis alius Procurator processus obtinuerit, tunc sine morâ nuncian-
dum

dum hoc parti adversæ, & offerendum studium atque officium, addendo simul formulam mandati procuratorii, cujus subscriptio petenda. Licitæ hæc est patrociniõrum aucupatio. *Dom.* Sanè non contemnenda hîc abs te disco, quæ nunquam in Academiâ docentur. Cum dixeris antea in nonnullis locis regnare litigia, scire vellem quænam urbes aut regiones isto nomine celebrentur? *Jub.* In universâ Germania non est exiguus litigantium numerus. Testatur id magna ubique Advocatorum copia, qui omnes de victu parando laborant. Qui praxin incipiunt, neminem ejiciunt foras. Meus Patronus non paucos aliis commendare solet. Delectus enim habendus est clientum. *Dom.* Audiavi aliquando in collegio meo Academico, Leodienses magnam messem præbere Dominis Procuratoribus laborum juxta & præmiorum. *Jub.* Ita creditum fuit aliquando, & felicior habebatur procurator, qui cum Leodiensibus Advocatis correspondentia, ut vocant, fruebatur. Meus Patronus nullas habet, neque, credo, habere voluit. Sunt homines generosi inter Leodienses, sicut alibi, sunt plures numero pecuniæ tenaces. Advocati domestici non desinunt ibi fructus, cum spes adhuc est in incremento, decerpere. Wezlariam plerumque derivantur reliquiæ, quando litigantes sunt ferè delassati.

mius Advocatorum Leodiensium numerus effecit, ut hodie non adeo habeantur fructiferi clientes Leodieneses, quam erant olim. Deinde, quod antea paucis ex ordine Procuratorum erat proprium, causarum Leodiensium patrocinium, jam in plures est divisum. *Dom.* Perge quæso enarrare ea, quæ vobis Amanuensibus incumbunt. Est enim mihi consilium, addicere aliquando meam operam alicui Procuratorum. *Sub.* Præcipua nostra cura esse debet, ea, quæ ab adversario Procuratore proponuntur, accipere, notare, & in protocollum domesticum digerere. Ergo, licet Procurator audientiae non intersit, nostra tamen præsentia & cura supplere solet, quæ sunt necessaria. Intelligis, mi Domiti, quantum sit positum in bono & rerum perito amanuensi. Is omnium causarum curam gerit, monet, suggerit, quæ agenda sint. *Dom.* Quid autem sibi vult ista sæpe repetita obambulatio pedelli, & amanuensium circumitio. *Sub.* Distinctas res quæris. Distincta ergò opus responsione. Pedellus circumit sciscitando, quis ex Procuratoribus aliquid proponendum habeat in debito ordine, & recessus cujusvis copiam adversario procuratori, cujus nomen schedulæ inscriptum, accipit, traditque. Amanuenses verò quandoque ipsi tradunt copiam recessus, quando declinanda est alterius

con-

contradictio. Ego sapius me contuli à loco meo ordinario, ad illum, qui est Procuratori adversario proximus, huicque recessum meum non prius tradidi, quam posteaquam à Patrono meo esset recitando absolutus, & ita excludebam contradictionem. Sunt enim inter Procuratores, qui nihil facilè sine contradictione transire patiuntur, & cum tales recessus contradictorii dictentur Notario, temporis fit jactura interdum, instat sententiarum publicatio, & vigilandum est, ne per contradictionem talem aliquid scrupuli injiciatur. Nemo facilè hanc praxin intelligit, nisi qui in ipsis rerum argumentis versatur. *Dom.* Audivi aliquoties Procuratorem, recitantem suum pensum ex scripto, aliquid corrigi velle: Inquit enim Protonotario & Notariis mensæ adsidentibus: *Corrigatur, si placet.* Putarem hæc domi accuratè examinanda fuisse. *Jub.* Debebamus quidem. Sed facilè est, ut error aliquis obrepat. Meo Patrono id rarò accidit, quia, licet ego recessus leviores in Audientia habendos plerumque componam, (nam qui momenti aliquid habent, ipsis Procuratoribus curæ sunt, & sæpe cum Advocato communicandi, vel ab eo expectandi) securus tamen esse possit de mea industria, & accuratè conscripta tabellâ. *Dom.* Qualem mihi nominas tabellam? *Jub.* Tabellam vocamus folium

istud unum , vel plura conjuncta in quo omnes recessus , in unoquoque ordine & unaquoque Audientia recitandi , conscripti sunt , & ad marginem cujusque recessus nomen procuratoris adversarii expressum. Hujus tabellæ duo habemus exempla , eadem forma descripta , quæ ad mensam Notariorum per pedellum deferuntur , quorum unum penes Lectores manet , qui sunt Archivarii Camerales , alterum apud Notarios Cancellariæ , & quovis trimestri spacio in unum volumen compinguntur. Alia duo exempla sunt ad manus , quorum unum est Procuratoris proprium , ex quo recitat recessum viva voce , alterum est scissum in parvas schedulas , cuique causæ proprias , quæ traduntur Procuratoribus adversæ partis. *Dom.* Multum ergo laboris vestris manibus incumbit , si quemque recessum quadruplici exemplo describere oportet. *Sub.* Verum dicis , sed pro numero negotiorum hæc res non est amanuensis unius. Ego potissima curo , & reliquis pensa distribuo. Nuda describendi opera facile alii mandari potest , sed recessus ipsos quandoque componendi longè major & præstantior est cura , tum vero Calendarium terminorum legalium vel præfixorum , vel collectorum ordinatè habendi , omnes recessus protocollo majori domestico accuratè inscribendi , & indicem

con-

conficiendi , aliquot millia epistolarum , correspondentiæ , ut vocant , & sub finem anni votivarum appreciationum ad clientes exarandi epistolas ad locum cursus publici deferendi , & pecuniam pro iis exsolvendi. *Dom.* Num verò literarum sumtus Magistro cursus publici solvendi à procuratore erogandi ? *Sub.* Omnino , & hoc onere maximè gravatur officium Procuratorum , cum non sint exigui sumtus , & difficilis à clientibus recuperatio qui tamen de statu rerum suarum informati volunt. Hinc si prænumerationem postulet Procurator , hoc ei vitio non vertendum. Cura rationum etiam mihi est commissa. *Dom.* Ita , ut audio , non multum otii vobis superest. *Sub.* Certè parum , si negligentes haberi nolimus , & maximè ab audientiâ post publicationem sententiarum. Nostra tamen versatur utilitas in addiscenda Camerali praxi , & acquirimus notitiam rerum forensium & personarum , facilioremque aliquando aditum ad officium aliquod publicum. Me hic fuisse , & Patrono meo inservisse nondum poenituit. Sed tamen ætas me invitat officium proprium quærendum , & ad uxorem ducendam. *Dom.* Ego igitur , cum hodie fuerit dies Audientiæ & sententiarum publicatio , tibi incommodare amplius nolo , advesperascit jam , & videtur insurgere aliqua tempestas , alia vi-

ce

ce ulteriorem discursum tuum, ex quo jam doctior
Giessenam redeo, expetiturus. *Jub.* Eris mihi sem-
per gratus, & ego tuo desiderio non defuturus. Ca-
ve ne equus te ejiciat. *Dom.* Nullum est pericu-
lum, modo ego equum non portare debeam, qui
fessorem vix gestare posse videtur. *Jub.* Tanto gra-
vius periculum. Ergo feliciter abi, & Vale.

COLLOQVIVM

SECUNDUM

DOMITIUS. JUBENTIUS.

D*OM.* Salve mi Jubenti, amicè charissime!
Non potui non ad te reverti, cum à nupe-
ra conversatione tanto desiderio, plura abs
te discendi, fuerim inescatus. *Jub.* Salve vicif-
sim, charissime Domiti. Sed die Dominica te non
expectassem. *Dom.* Equidem hac die veni, ut per-
noctarem Wezlarix, quo magis sequente die tota
fruerer, si licet, tua instructione. *Jub.* Consi-
lium non est malum, poteris enim crastino die ho-
ris matutinis confluxum sollicitantium tuis oculis
cernere. Sed interim tu sacris non interfuisti?

Dom. Interfui in hac urbe à prandio. *Jub.* Mi-
rum,

rum, si tu studiosus Academicus tantum habuisti & patientiæ & devotionis. *Dom.* Quasi vero studiosi essent ab hac virtute alieni. *Sub.* Certè vos ea deceret maximè. Sed vidimus hic sæpe studiosos, ædem, cum sacra celebrarentur, ingressos, non auditum, sed spectatum, & post gesticulationes aliquas, quibus aliorum auscultantium attentio turbatur, mox recurrentes ad diversoria. Nescio an Jenensium quorundam studiosorum mos, quem ego olim sæpe non absque offensione vidi, ad vos Giessenam translatus fuerit. Tu si meliora sequeris, si mente es saniore, senties apud remetipsum quantæ sit tibi futurum utilitati. *Dom.* Imo verò juvenilis ista infania mihi valde displicet, quando à parentum vel præceptorum reprehensione liberati, hac sua libertate ad immodestiam usque abutuntur, aliorumque exempla non bona, sed reprehensione digna, imitantur. Auscultavi attentè sermoni sacro hodierno, nihilque quod offendere posset orthodoxos, audivi. Nescio an fuerit is cui, ut auctio, de doctrinalis movetur. *Sub.* Fuit sed præstat Domiti, ut ea de re tuum suspendas iudicium. Ex uno sermone Doctor Ecclesiasticus non dignoscitur. *Dom.* Credo, sed fama est apud plerosque, ut accepi, optima. Nemo sanè Theologos publicè proba-

H

tos

tos absque injuria heterodoxiæ est infimulatu-
 rus. *Jub.* Mihi quidem hisce de rebus inquire-
 re per alia negotia non licuit, sed quantum ex ore
 Procuratoris Patroni mei audivi, huic illè non
 probatur. *Dom.* Quamborem? Putarem quam
 ex fructibus dignosci debere Doctorem? *Jub.*
 Nescisne tu quoque fuisse inter Doctores re-
 probatos, in quorum externis moribus nihil
 fuit reprehensione dignum? *Dom.* Putas-
 ne tu omnes, qui ab aliis reprobantur, pro-
 pterea esse reprobos? Inverte casum, agnosces
 errorem tuum. Meâ sententiâ, hoc ipso, quod in-
 ter ipsos nostræ Confessionis Theologos in Acade-
 miis probatos, non eadem est hisce de rebus est sen-
 tentia, certum fit, quod disputatio tota, si fortè ali-
 qua non est de solis verbis, non sit de articulis fi-
 dei fundamenta attingentibus: Alias enim ex u-
 nâ aut alterâ parte Theologorum ad officia pu-
 blica docendi, & in Academiis quidem, non essent
 recepti: Proinde eum qui alterutrius sententiam
 laudat, inter reprobos habendum non esse. *Jub.*
 Ego in hac materia me non satis versatum esse a-
 gnosco. Proponam quæ dixisti data occasione Pro-
 curatori meo, & alia vice tibi respondebo. Vocor
 jam ad disponendum crastinas rerum forensium curas.
 Proinde crastino mane ad me redibis, comitaturus
me

me ad curiam. *Dom.* Adero ante horam septimanam
 matutinam, interim vale. *Jub.* Tu quoque nocte
 quieta frueri. *Dom.* Adsum ut iussisti, & video te, mi
 Jubenti, occupatissimum. Multosque utriusque se-
 xus homines tuum expectantes auxilium. Credo
 esse hic, causas suas sollicitaturos, sed ex generu-
 sticâ vel infimâ plebe. *Jub.* Sic est, & à Patrono
 meo ad me missi, ut cum ipse honoratiores aliquos
 audit, ego his quaecumque largiar solatium traden-
 do iis schedulas sollicitatorias, quibus unusquisque
 Dn. Judicem, Dnos. Præsides, Dnos. Assessores ag-
 grediatur quotidie. Nos enim non decet talis im-
 portunitas, quæ rusticitati facilius condonatur.
Dom. Haberne flagitatio ista eum effectum ut matu-
 retur negotium. *Jub.* Nequaquam. Interim,
 alia ratione liberari ab hoc genere hominum non
 possumus, qui Procuratorum adibus quotidie sunt
 molesti, nisi manus eorum schedulis impleantur.
Dom. Multum ergo operæ faciunt hæ schedulæ?
Jub. Quidni? Sed tamen ad rationes referunt a-
 liqui hunc laborem. Apud nos amanuensis non
 invidetur, si aliquid honorarii dare velint litigantes:
 Sæpenumero unum exemplum schedulæ sufficit, in
 quo describendo aliquoties, ipse cujus causa agitur,
 si artis scribendi est peritus, & leviori sumptui vel
 ob indigentiam propriam vel ob tenacitatem par-
 cere

cere studet, à meridie est occupatus. Sunt enim, qui nihil aliud quam hoc agere possunt vel volunt, Sunt alii, etiam Procuratores, qui typis mandari curant schedulas sollicitatorias, quibus uti possint ubi opus, & sic liberantur amanuenses ab istâ operâ idque fieri optant qui nobiliori labore occupari possunt. *Dom.* Vellem ut explicares mihi modum schedulas has conficiendi. *Jub.* Rubrica processus primo loco nominari debet, personarum, tandemque petiti, jam pro decreto, jam pro sententiâ. Interdum causæ merita potissima, quantum schedula capit, inferenda, sed hoc operæ non est perfunctoriæ, Quibus ampliores sunt facultates, curant ab Advocato etiam speciem facti ex Actis elaborari cum rationibus sui petiti, eamque typis mandatam distribui. *Dom.* Quare in hâc schedula additum est: *Summum in mora periculum:* *Jub.* Equidem hoc partes addi volunt, ut fortè decretum vel sententia maturetur, frustra tamen hoc speratur neque Dni. Assessores ideo citius causam referunt, neque esse tale periculum statim ideo credunt, quod schedula hoc dicat. *Dom.* Explica mihi has abbreviaturas in schedulis *Mdti. S.C. C.C. Cit.* *Jub.* Significatur esse causam *Mandati Sine Clausula* vel *Cum Clausula* vel *Citationis:* *Dom.* Qualem mihi nominas *Clausulam.* *Jub.* Quæris rem, quam credo

credo esse adhuc ultra captum tuum. Clausula intelligitur justificatoria facti ob quod Mandatum fuit impetratum. Sed hæc res uberiore opus habet explanatione quam ut hoc loco & tempore fieri queat, Commentarii ad processum Cameralem hic sunt adeundi, inter omnes præcipuus Blumii. *Dom.* Quidnam significat in schedulâ hâc abbreviatio *S. Q.* forte denotat *Senatus Consultum Quirinianum.* *Jub.* Ha, ha, hæ! Quale tu mihi hîc Senatus Consultum fingis. *Dom.* Audi vi à commilitonibus meis Academicis aliquando hoc nominari. *Jub.* Nisi mihi verba das, crediderim lusus gratiâ aliquem ineptivisse, quod seriò accipere non oportet. Abbreviatio *S. Q.* Rubricam actorum & processus *Simplicis Querele* denotat, cujus explicatio ex commentariis petenda, nam tu, si pateris tibi imponi à commilitonibus, ut *S. C. tum Quirinianum* aliquod credas, quovis Dupondio es imperitior. *Dom.* Gratias tibi habeo pro correctione meâ ignorantia, neque mihi posthac verba dari patiar. *Jub.* Eamus jam in publicum, audita enim est hora septima & videbis undiquaque sollicitantes. *Dom.* Ecce hic virum ornatissimè vestitum, comitantem foeminam non minus comtam, si esset meridies, putarem esse conjuges ad convivium nuptiale euntes. *Jub.* Ita decet incedere

Procuratores si ad Dm. Judicem Dnos. Præsides & Assesores clientes suos deducere velint ut copiam habeant sua desideria coram exponendi. Ecce hic alius ex Dnis. Procuratoribus intrat, stipatus aliquot civibus ex universitate. *Dom.* FINE hoc omnibus clientibus qui præsentes sunt & quotidie? *Jub.* Absit, quisenim hoc pati posset. Sufficit ut fiat semel vel iterum, neque ut gratis hac opera defungantur Procuratores, clientes boni desiderant. Hodie hic accedit, cras alius. Et non mediocris est incommoditas, clientes non modo domi audire patienter, sed etiam vestiri, deinde palliatum per plateas obambulare, quandoque tempestate ventosa quæ comam benè dispositam & pulvere farinaceo dealbatam disjiciat. *Dom.* Eheu! quantus hominum confluxus hic est in anticamera Dni. Judicis. Horumne omnium causæ hodiè tractabuntur? *Jub.* Paucissimorum quidem fieri potest, sed solatium quale cunque habent clientes & ipsimet Procuratores, si patienter audiuntur. *Dom.* Estne satis temporis ut etiam Dnos. Præsides & Assesores ante Consilium accedant hi omnes? *Jub.* Non est ut intelligis, neque hoc quærunt. Alii quotidie hic se sistunt, ut solo aspectu meminerit ipsorum Dnus. Judex, si jam aliquoties alloquendi cum data fuit occasio. Alii alio die conveniunt Dnos. Præsides,
Ra-

Rarius patiuntur alloquium Dni. Assessores, neque iis incommodare licet adeo frequenter. His enim laborum ratio est habenda. Pergamus ad curiam, videbis hic varii generis sollicitantes. *Dom.* Video, & ecce! hic aliquis Dno. Assessori in transitu schedulam suam obtrudit. *Jub.* Summa est quandoque istorum hominum rusticitas, & putant, nisi omnibus schedula tradatur, peccatum aliquid fore. Observa, Domiti, aliquos occupare certum locum à quo dimoveri se non patiuntur, non magis quam futores in nundinis. Aliquos schedulas suas magnis literis, alios coloribus, alios ligulis sericis, ornare. *Dom.* Quem in finem? *Jub.* Credo putare eos quod hoc ratione memoria causæ firmior sit futura. *Dom.* Si quotidie tot schedulas accipiunt Dni. Præsides & Dni. Assessores singuli, putarem oblivisci eos causarum quæ in tanto numero celeriore desiderant expeditionem. *Jub.* credo id fieri nonnunquam, proinde ut audio Dns. Judex & Dni. Præsides notare solent eas quæ maturatione opus habent. *Dom.* Ita fortè etiam bibliopola suum locum tuetur in vestibulo Curia? *Jub.* Equidem hic non est hic sollicitatum, sed mercatum: Et commoda est occasio, ubi multi concurrunt literati, cum emtoribus, tum venditoribus. *Dom.* Video etiam Procuratores hic esse solli-

sollicitantes. *Jub.* Utique, si fortè brevibus verbis sese expedire possint. Et observa hos non in turba stare, sed locum commodum, ubi alloquio frui possint, occupare, omnes ut decet palliatos. *Dom.* Introierunt jam Senatores sua quisque triclinia, nihil hic observandum superesse credo. Quid cessamus discedere domum? *Jub.* Speculatus sum ego adhuc, in quo triclinio qui, & quanto numero Assessorum, congregarentur. *Dom.* Quem in finem? *Jub.* Tibi hoc explicatu difficile, neque omnia pandi debent. *Dom.* Videris hic esse invidiosior. *Jub.* Minimè, sed quia longiori discursu opus foret quam tu pati possis vel intelligere. Abeamus jam domum, horà undecimà redituri. *Dom.* Dic mihi jam qua ratione unus Dn. Judex & Præsides duo Senatibus pluribus præesse possint. *Jub.* De officio ipso loquitur ordinatio. In Senatu quomodo sese gerant, ego sanè scire non possum, Hoc observavi, quod non semper in eodem versentur Senatu, sed in hoc jam, jam in illo, adeo ut nulla dies transeat in qua Dn. Judex non ierit omnes Senatus visitatum. Ipse enim quid in unoquoque agatur scire debet, & credo cum Dn. Præsilibus eum convenire, ubi sua, vel unius ex ipsis, necessaria sit præsentia. *Dom.* Licetne in Musæo tuo bibliotheculam tuam inspicere. *Jub.* Licet, nihil magnopere comparavi mihi, cum hic loci manere

nere perpetuò non sit mei consilii. Patronus meus Procurator instructissimam habet bibliothecam, quã si opus habeo liberè utor. *Dom.* Non parvi habendum est hoc beneficium. Qualis hic per magnus liber, vidi tales in ædibus Argentariorum mercatorum. *Sub.* Externâ formâ talis est, sed intus est protocollum domesticum mei Procuratoris. Hic meus labor præcipuus ut ordine omnes recessus inscribantur Audientiæ cujusvis, tam à meo quam ab adversæ partis Procuratore prolati, nomina causarum, deinde in indicem alphabeticum, indicato folio cujusque recessus referuntur, signaturum frustulis membranæ, ut scis libros Pendehtarum signari. *Dom.* Hoc mihi foret incommodum, semper novum evolvere folium, præstare puro ut causæ uniuscujusque recessus protocollares separatim conscriberentur in una serie. *Sub.* Faciunt id aliqui. Sed duplicatus foret labor, cum nihilominus liber talis universalis faciendus foret, quia facilius est ut separata charta deperdatur, quam tantæ molis liber. Ego credo in nostro musæo diligentius quam in multis aliis res ordinatas esse, & vidi apud aliquos mei ordinis amanuenses res multò confusiores, ut necesse sit ad acta in Lectoria Camerali, h. e. Archivo, existentia, recurrere. *Dom.* Fasciculos actorum in hoc musæo plures video quam capere queat

Sub. Acta integra ne quidem adsunt nisi in paucis causis, præcipue vero in iis quas Patronus meus advocando defendit; *Dom.* Unde ergo ista fasciculorum moles? *Sub.* Præter fragmenta quædam Actorum, sunt maximam partim Epistolæ litigantium vel Advocatorum & ad eos perscriptarum copiarum. Nec non rationes expositarum pecuniarum, debiti & accepti honorarii. *Dom.* Si de exponendis pecuniis audio, dura mihi videtur conditio Procuratorum. *Sub.* Credo, ut adeo sit mirum, esse quotidie, qui titulo Advocati vix biennio otiosè gesto, ad numerum recipi velint. Auditur jam hora undecima quæ redire me oportet ad fores Cancellariæ, quæsitum, an num aliquid decretorum adsit ad supplicas quas præteritis diebus & hodiè, ut vidisti, Notario ordinario, quem hebdomatarium vocant, protocollo rerum exhibitarum inscribendas, & ad Senatium deferendas tradidi. *Dom.* Abeamus ergo. *Sub.* Vides hic nomina Procuratorum præscripta, quibus decreta hodie data fuere in Senatibus. Hem! adsunt pro meo aliqua, quæ jam sum petiturus. *Dom.* Utinam sint tibi exoptata! *Sub.* Unum saltem satisfacit, cetera sunt dilatoria. *Dom.* Ego nullum video decretum in Supplicâ de quo adeo lætari videris. *Sub.* Unum verbulum, quod hic vides *Erkandt*, in Consilio, addito die hodierno, sufficit:

Hôc

Hoc enim, toti petito Judicem annuisse, indicatur, & est Mandatum sine clausulâ à cliente valde desideratum. *Dom.* Dicebas reliqua decreta esse dilatoria? *Jub.* Sunt aliqua prælocutoria, ad aliquid ulterius producendum, aliqua literas informatorias à Judice inferiore requirunt, qui modus hac tempestate plus quam olim frequens, cum primis in Appellationis processibus, Procuratoribus non satis placet. *Dom.* Quam obrem? *Jub.* Una est ratio, quod appellans non expectare possit literas à Judice appellationi faventes, altera, quod Judex inferior pronus sit ad executionem si animadvertat superiorem Judicem de appellationis necessitate dubitare. Sed huic rei est remedium: crastino die petendum, ut annectatur *temporalis inhibitio*. Tertia, quod si hac ratione causæ terminentur, non multum habeant agendum Procuratores: ut taceam sumtus appellanti erogandos pro literis informatoriis, & Advocato pro elaborandis refutatoriis. *Dom.* Certusne es de *temporalis inhibitione*? *Jub.* Experiri licet. Si denegatur, apud Judicem inferiorem tentandum, annon mora imponi possit. Si est discretus, ipsis literis superioris pro informatione, quibus suspendi saltem appellationis processus videt, inesse eam vim arbitratur, ut, donec de superioris ulteriori decreto constet, ab executione absteineat. Ecce aliud decre-

rum in quo Patronus meus uno floreno mulctatur, ob
 non additam supplicæ sententiæ instantiæ primæ,
 cujus illa à quâ appellavit est confirmatoria. Sanè
 defectum hunc scivimus, sed restituet hunc flore-
 num cliens, qui cum reliquis necessariis transmitti
 non fecit: Interim exhibenda fuit supplica, ne fa-
 talia laberentur, neque inutilis est mora, quia cul-
 pa facilè in Advocatum rejici potest, interim favore
 appellationis fatalium prorogatio obtinetur *Dom.*
 Cujusnam manu scribuntur hæc decreta, credo
 DD. Assessorum & Referentium? *Jub.* Minimè,
 sed Notariorum Cameræ. *Dom.* Suntne hi scribæ
 Judiciæ ordinariæ? Nulline Secretarii? *Jub.* Olim
 alii erant Secretarii, alii Notarii, sed jam dudum
 hæc officia sunt conflata, ita ut Notariorum Came-
 meræ munus sit idem quod Secretariorum. Quem-
 admodum autem in aliis Dicasteriis varii sunt Se-
 cretariorum ordines, ita apud nos Notariorum,
 Alii Protonotarii, quibus incumbit expeditio pro-
 cessuum decretorum, sententiarum publicatio & in
 Audienciâ publicâ unus ex Protonotariis quem ordo
 tangit, ad mensam Notariorum supremo loco sedet.
 Tum etiam protocollorum pleni cura. Alii sunt
 Notarii speciatim ita sic dicti, qui vel in Senatibus
 deliberationes audiunt, vota & decreta protocollo
 inferunt, vel in Cancellaria supplicationes recipiunt,

in protocollum rerum exhibitarum referunt, addi-
 to die & anno: Easque distribuendas quotidie ad
 Dnm. Judicem deferunt. Hi inter se quavis septi-
 mana officia partiuntur & ideo vocantur hebdoma-
 rii, omnibus verò præest Dnus Cancellariæ Præfe-
 ctus qui munera obcunda Cancellariæ personis omni-
 bus distribuit, eosque ad officia facienda, ubi opus,
 admonet, & corrigit. *Dom.* Quare nominaſti No-
 tarios ſpeciatiſſime dictos? *Jub.* Ad differentiam reli-
 quorum Lectorum ſive Archivariorum qui etiam No-
 tarii creati ſunt, quorū tamen eorum munus eſt neque
 in Cancellaria neque in Senatibus. Sunt etiam inter re-
 liquas perſonas Cancellariæ aliqui Notarii creati. Po-
 teſt aliquis eſſe Notarius Camerae ſive Secretarius, qui
 tamen non eſt Notarius per Comitem Palatinum crea-
 tus. Horum officium non eſt, niſi ſint requiſiti. Came-
 ræ Notariorum eſt conſtans, ſcit unusquiſque, quid
 ſibi quotidie agendum incumbat. *Dom.* Audivi ali-
 quando denominationem Notarii ſimplicis quam
 intelligere vellem? *Jub.* Dicitur Notarius ſimplex
 qui à Comite Palatino eſt creatus & in matriculam
 Notariorum Cameralem non relatus, hoc enim fieri
 non ſolet, niſi prævio examine accuratiori doctrinæ
 in tali officio jam tum probatæ per exercitationem.
 Fit autem hoc examen per duos ex Dnis Aſſeſſo-
 ribus, *Dom.* Ergo innumeros habet Camera Imper-
 ialis

rialis Notarios, quotusquisque enim est qui studiis
 suis confusus, ad matriculam referri non exoptet.
Jub. Videristu mihi existimare quod Notarii ma-
 triculae inscripti sint iidem qui Notarii Camerae.
Dom. Certè hoc putabam, ergo clarius me doce
 differentiam. *Jub.* Notarii matriculae inscripti exa-
 mine prævio (quod etiam fieri potest per Com-
 missarios si petens matriculam sit absens, factâ ab iis
 relatione cum testimonio bono) non habent idcirco
 officium aliquod in Camera, aut Cancellaria, hi enim
 sunt numero tantum sex aut pauciores, sed ma-
 nent in patriâ suâ vel alibi ubi ex studiis vivere pos-
 sunt. *Dom.* Ad quid igitur matricula? *Jub.* Mul-
 tum omnino. Primo, ad testimonium doctrinae,
 deinde ad majorem fidem in officio, nam plustri-
 buitur instrumento vel testimonio Notarii imma-
 triculati quam simplicis. *Dom.* Quare hoc, puta-
 bam à Comitibus Palatinis etiam examinari & jure
 jurando obstringi? *Jub.* Id quidem est verum,
 Sed quemadmodum interest inter Comitem Palati-
 num & Comitem Palatinum, ita inter Notarium &
 Notarium. In Camera Imperiali major debet esse
 rerum certitudo, doctrina mores & exercitatio per-
 specta. *Dom.* Nondum satis didici ordinem quem
 tenent Notarii Camerae inter se in Cancellariâ &
 Senatibus. *Jub.* Qui in Senatu sunt à manibus proto-
 col-

colli, in Cancellariâ alios labores non habent, fatis occupati ad protocolla ordinatè conscribenda, si procrastinare aliquid nolint. Fides protocolli debet esse inconcussa. Et hi non faciliè mutantur in Senatibus. Ceteri in Cancellariâ labores habent distributos & horum unus dicitur hebdomatarius, ceteri alias habent occupationes. Ille qui in Senatu est, eo finito supplicas cum decretis inscriptis defert ad Cancellariam ubi per hebdomatarium traduntur Procuratoribus vel amanuensibus. *Dom.* Ita vero per notam manum Notarii faciliè est scire ex quo Senatu decretum aliquod prodierit? *Jub.* Imo verò ille Notarius qui in Senatu fuit decretum inscribit tantum illi exemplo supplicæ quod in Cancellariâ asservatur (duo enim exempla cujusque supplicæ semper sunt exhibenda à Procuratoribus) alteri quod Procuratori traditur, inscribitur decretum manu hebdomatarii, cui nequidem, ut audivi copia datur protocolli Senatus inspiciendi. Sed nescio an Notarii semper adeo sint tenaces inter se ipsos. Erga Procuratores sunt plerumque nimiam, ut citius clavam ex manu Herculis extorseris, quam ab his quidquam quod scire nobis foret utile. *Dom.* Quam felices sunt Notarii quibus aditus datur ad Senatus, qui deliberationes audiunt & in utilitatem suorum studiorum convertere possunt quæ didicerunt!

Jub.

Jub. Omnino. Et ego si contigisset mihi in juven-
tute tale officium non optassem præstantius. Sed
sciendum est eos tantum fructus capere, qui fun-
damentis Jurisprudentiæ solidis non sunt desti-
tuti, atque ad altiora officia adspirant. Si per ali-
quot annos officio Notarii sunt functi, de promo-
tione ulteriore ad alià officia sunt certi. Qui verò
aliud non desiderant, contenti sunt, si qualitercun-
que munere fungi possint. Stetimus satis in hoc
angulo plateæ, pergamus si placet, prætereuntes
enim credent nobis hic nescio quid rei esse. *Jub.*
Placet: Dom. Quem numerum studiosorum vi-
deo nobis obviam venientem, crederem esse hic
aliquem Professore à cujus Lectione ipsi veniunt.
Jub. Similitudinem habet aliquam. Et habitat hic
aliquis Doctor qui adventantibus solet ex Blumio
processum Cameralem exponere. *Dom.* Est ne
is solus qui in ea re adjuvat studiosos? *Jub.* Sunt
etiam alii ex Advocatorum & Procuratorum nu-
mero, qui petentibus & non ingratis ea in re
officium præstant. *Dom.* Audivi sæpe Giessenæ,
quod ex frequentatione musæorum Procuratorum
magna capiatur utilitas: Si acta integra Camera-
lia non sunt penes Procuratores, quidnam discitur
in musæis? *Jub.* Vident, quibus aditus permit-
titur, Protocolla, & modum recessus componen-
di,

di, supplicas formandi aut in ordinem redigendi, brevi? *Schlendrianum* forentem. *Dom.* Sæpe de hoc Magistro audivi, vellem & ego eum audire. *Sub.* Poteris si volueris, sed jam est prandii tempus postea Audientiæ & componendæ mihi sunt Tabellæ sive Designationes Recessuum, redibis si placet horâ primâ, & comitaberis me ad Audientiam, in quâ cliens aliquis noster Judæus, Juramentum publicè præstabit. Non ipse quidem sed per alium Judæum qui ordinarius esse solet Mandatarius, & satis obduratæ frontis. Neque enim Christianus à Judæo mandatum ad jurandum accipit. Indigna res foret jurare, etiam mandatario nomine eorum qui, non verentur pejerare si agunt adversus Christianum: *Dom.* Non sanè negligam hunc actum observare. *Sub.* Scis jam ubi meus sit locus, ubi tuus, finitâ audientiâ quæ hodie est ordinaria, i.e. sine sententiarum publicatione præsentè Dno. Judice, observata abste-
 censebis. *Dom.* Quidnam hic ex fenestrâ Auditorii, per Pedellum in publicum proclamatur? *Sub.* Bene hoc observas. Proclamata quæ audisti hodie adversus non comparentes in sententiis decerni, per pedellum proclamantur: *Dom.* Quibus verbis? *Sub.* Nimium festinanter loquitur iste. *Sub.* Repetit sententias singulas, proclamatum e, g. *In Sachen N.*

K

vvie-

wieder N. Citat. ist das ruffen hiermit erkant, & ad-
dit pedellus ad unamquamque verba sequentia: Zum
ersten, Zum andern, Zum drittenmahl. Dom.
Quis effectus hujus rei. Jub. Ut in contumaciam
contra reum procedatur si à die publicatæ sententiæ
intra dies sex Audientiarum non compareat. Dom.
Si ergo hoc sciunt Procuratores, quare non compa-
rent in tempore Jub. Si mandatum non habent,
comparere non possunt. Si habent, interest quan-
doque magis florenum, qui Pedello debetur, pro
proclamate exsolvere, qua ratione purgatur contu-
macia, quam ante publicatum proclama comparere
Dom. Vidi & audiui res quas nunquam alias di-
diceram. Observavi actum juramenti Judæi, me-
mini tamen me audivisse Judæos jurantes consistere
debere in corio porci, quod tamen hic non vidi,
Jub. Ad antiquas fabulas hoc pertinet, hæc quæ
vidisti, & non alia solennia observantur. Dom. Mi-
ra sunt mihi ista omnia. Allocutio Protonotarii,
responsio Judæi, quam tamen ubi maledicti no-
minantur, non erubuit effari: quod caput pileo te-
gat: denudatum brachium, decalogo Hæbræo
imponens, & reliqua. Jub. Ita res est, & lege
Camerali verba omnia sunt præscripta, quæ tibi
hic legenda evolvam: ceterum istos clientes non
ægrè ferimus, quia largius solvunt, & promptius.
Dom.

Dom. Observavi præter confessum solennem, Dn. Judicis & quatuor Dn. Assessorum reliqua omnia esse eadem quæ nuper fuere à me notata. *Jub.* Rectè dicis, neque alius esse modus debet. *Audisti* tamen aliquas sententias publicari: Actorias, proclamata & alias levioris momenti, definitivæ enim ad solennem publicationem reservantur. *Dom.* *Audivi*, sed oblitus sum sciscitari, num idem Assessor publicationi, vel solenni vel minus solenni, adsident, qui fuere sententiarum auctores vel earum causarum referentes. *Jub.* Minimè nisi id fiat ex accidenti, nam non alii Audientiæ adsident quam quos ordo tangit, quem observare & monere, officium est Pedelli. *Dom.* Putarem istas circumcursitationes auscultantium, & colloctiones corrigi debere. *Jub.* Colloctiones fieri submissâ voce, reverentia exigit, circumire oportet, nos cum primis, quia habemus cum aliis Procuratoribus communicanda. Id tamen ne fiat cum strepitu, monet quandoque Pedellus. *Jub.* *Audivi* aliquoties Procuratores se invicem interrumpentes inter perorandum, putabam id decorum non esse. *Jubent.* Interruptiones istæ indiscretæ valde displicent Procuratoribus senioribus & optarunt à Superioribus modum poni. *Dom.* Qualem verò modum? *Jub.* Aliquando recessui cuidam contradicitur è vestigio, & qui-

dem verbis brevissimis, quod est tolerabilius, & in-
 hæret alter suo petito per vocem *Priora*. Pro-
 lixiores recessus ad calamum dictari ægrè ferunt &
 Assessores & Notarii. Alia irrepsit consuetudo inter-
 rumpendi, quando forte seniorum aliquis absens ju-
 niorem substituit ad recessum publicè legendum.
 Cum itaque unusquisque in suo ordine etiam per
 substitutum, audiatur, accidit sæpius ut junior ille
 substitutus alium seniorem, qui vix perorare in-
 coepit, interrumpat : *Pro Domino Doctore N.* Huic
 rei in primis remedium foret adferendum. *Domit.*
 Explica quo modo ? *Jubent.* Aut ipsi juniores
 Domini, si ab aliquo seniore rogati sunt ad legendum
 pro ipsis recessum, deberent hoc maturè indicare,
 non verò expectare dum aliquis ex sequentibus in
 ordine assurrexerit & dicere incoeperit, qui deinde
 interpellatus, audito nomine Procuratoris in ordine
 præcedentis, confestim, & cum rubore aliquo,
 retrahere orationem suam debeat : Aut rogandus
 foret vicinus Procurator præsens, qui vicinum sta-
 tim monere possit. Sed ut nuper, ni fallor, dixi,
 substitutiones tales plerumque junioribus deferun-
 tur, quos proinde meminisse oportebat ut cave-
 rent, quod ipsi fortè ægrè essent laturi. Tandem erit
 expectanda lex à superioribus. *Dom.* Iuramenta appel-
 lationis à sex Procuratoribus una vice, præeunte verbis

As-

Assessore, præstari observavi. *Jub.* Ita fieri solet si plures sint qui Processus appellationis reproduxerint. *Dom.* Vidi aliquem prodeuntem, & Assessore sceptrum porrigente, hoc manu tangere, confestimque ad suum locum redire? *Jub.* Cautio sic præstatur judicialis de producendo mandato Procuratorio. *Dom.* Nihil tamen auribus percepi de hac cautione. *Jub.* Hoc inde est, quod recessus celerius, & à nonnullis voce magis quam quæ exaudiri possit, submissa, recitantur. *Dom.* Hoc verò quare non corrigitur. *Jub.* Quia hominum mores sæpe corrigi nequeunt. Finienda est hodie nostra conversatio, quia in audientiâ hodiernâ magnam copiam accipi recessuum advertariorum, qui protocollo inserendi. *Dom.* Gratias tibi debeo pro amicâ informatione. Vale igitur quam optimè, amantissime mi Jubenti, & favere mihi perge.

COLLOQVIVM

TERTIUM.

JUBENTIUS. DOMITIUS.

Jub. Salve Domiti, putabam te ex viciniâ discessisse, cum per semestre fere spacium abs
 K 3 te

te nihil litterarum ad me pervenerit , nec tu ipse huc advolaveris. *Dom.* Salvum te esse lætor , exoptatissime Jubenti , quem invisere non neglexissem , nisi fuisset per crumenam impeditus. Ad epistolas autem scribendas meministi olim , studiosis non multum superesse temporis à Collegiis , à lucubrationibus , à prandio , ab exercitiis , à deambulationibus &c. &c. *Jub.* Vidêris mihi solito pallidior , neque commodâ uti valetudine. *Dom.* Equidem non puto , & benè me valere hesternâ dies docuit , quâ non nihil crapulæ expertus sum , reversus domum à sodalibus. Opus enim habent alternâ requie lucubrationes. *Jub.* Suspisor in convivio anniversario. *Dom.* Equidem de tali convivio nihil scio. *Jub.* Moris esse dicitur ut in die Martini Studiosi honorarium aliquod extraordinarium conferant iis , quorum mensâ utuntur , pro quo vicissim excipiantur convivio. *Dom.* Dum ego fui Gieslæ talis convivii non memini. Ajunt jussu Principis morem esse sublatum. Quidquid sit ejus rei , studiosa juvenus legem sibi ferri non patitur ne ipsi inter se convenire velint & quandoque , ut eripiantur curæ , juxta Poetam *Ovidium* , compotent. Sed ut mei adventus causam tibi amice exponam , subripui ego heri inter pocula alicui ex commilitonibus manuscriptum aliquod lepidum
sub

sub titulo *Schlendriani*, quod per incuriam ex veste ei excidebat. Hoc tecum communicare volui, cum in novissimâ nostrâ confabulatione *Schlendriani* feceris mentionem. Putavi itaque in The-saurum incidisse, cujus sine alterius damno, nescio an etiam sine invidiâ, possim fieri particeps: Nam retinendi animum non habeo, sed domino suo restituendi, posteaquam exemplum mihi confecero manu meâ. Et faciam citissimè, dummodo abs te didicerim qualis scripti possit esse usus & an ei tutò sit fidendum. Ego quidem observavi in Lectione fugitivâ, multa quæ ad Praxin Cameralem pertinent in eo contineri, sed dubito, an auctor gratiam magnam à Dnis Procuratoribus sit initurus.

Sub. Quod tu mihi tanquam novi quid adfers, ego jam dudum vidi, & auctore, dum hic esset, usus sum familiariter. Is Procuratori nulli erat addictus, sed numerabatur inter eos, quos vulgo Practicantes vocant, id est Studiosos, qui addiscendæ Cameralis praxeos gratiâ hic commorantur, quorum quandoque sunt tot vel plures, quam in vestrâ Academiâ. Iste vero Franckenbergius (ne putes fortè esse Pseudonymum) juxta solidiorem doctrinam Jurisprudentiæ, studiis etiam elegantioribus à juventute erat imbutus, &, quæcumque poterat, rimabatur. Accessum sibi ad musæa Pro-
cura-

curatorum paraverat per commendatitias litteras ,
 sed , cum curiosior esset , quam ipsis placeret , non
 semper acceptus erat ejus adventus . Aliquoties à
 me monitus fuit , ne scrutaretur nimium , quæsci-
 re necessarium non erat , sed ipse arte sese insinu-
 andi non destituebatur : Sunt enim , quos abesse
 mallems , quibus tamen vel aditum præcludere ,
 vel eos expellere honestè non possumus . Tandem ,
 ut erat ingenio felici , informatus , quantum sibi
 opus esse crediderat , discessit , & jam in patriâ
 officio publico fungitur . *Dom.* Optassem itaque
 ut in præcedentibus conversationibus nostris hoc
 scriptum non celasses . *Jub.* Equidem non celavi ,
 sed tibi adhuc utile fore non credidi . Possent enim
 quis , nisi scopum Auctoris intelligat , eo malè uti .
Dom. Mihi videtur esse satyra magis , & in de-
 trimentum eorum , qui causas tuentur , composi-
 tum . *Jub.* Ita putabunt qui de re ipsâ , sicutitu,
 informati non sunt . Abusus foret istius schedia-
 smatis insignis , si quis ea , quæ Auctor ceu regu-
 las Schlendriaticas tradidit , imitanda esse credide-
 rit . Is enim scriptionis scopus nequaquam fuit &
 habendæ gratiæ Auctori , quod novitios ab errori-
 bus revocaverit , methodo hâc arbitrariâ . *Dom.*
 Annon igitur ista , quæ ibi narrantur , in ipsis re-
 rum argumentis obtinent ? *Jub.* Imperitè quæris

mi

mi Domiti. Quotusquisque enim est ex nostratibus Dominis Advocatis & Procuratoribus, qui officii sui dignitatem & rationes non calleret longè rectius: Ego planè aliter sum persuasus, & meliora experior quotidie. *Dom.* Qui fit ergo, ut ab Auctore schediafmatis hæc quæ reprobanda magis essent, tanquam regulæ instructivæ tradantur? *Jub.* Ex trivio meministi haud dubiè, quid sit figura Rhetorica, quæ dicitur Ironia. Scias igitur, Auctorem scripti isto modo docendi, quo olim Erasmus Roterodamus & alii feliciter usi sunt, vivis coloribus ea depingere voluisse, quæ vitanda potius, quam imitanda esse putaverit. *Dom.* Putarem ego Auctorem parcere debuisse verbis, ne de Advocatis & Procuratoribus aliter quam par est credant de rei veritate non satis edocti. *Jub.* Malè omnino judicas. Officium Advocatorum & Procuratorum Auctor non descripsit, sed, quod tale non sit, vel esse debeat, dicere voluit. Fallentur etiam maximè, qui sibi imaginarentur, consilium Auctori fuisse, detegere ea, quæ ipso facto ab Advocatis & Procuratoribus fiunt. Aliud enim monstrat scripti titulus. *Dom.* Explicationem pleniorẽ hujus rei abs te expecto. *Jub.* Observavit Auctor, & sæpe in familiari colloquio mentem ejus intellexi, multos ex Studiosis Wetzlarum venire, fundamentis Jurisprudentiæ non satis imbutos. Error enim est frequen-

L

quentissimus, praxin forensem, Cameralem cum-
 primis, addisci posse sine solida Juris cum civilis
 tum publici Imperii doctrina. Praxis sine funda-
 mentis theoreticis similis est Charletaneriaz, hae-
 nim, à Gallica lingua mutuo sumpta voce, insigni-
 re voluit eruditorum *ἐπιμύθησαν* celebris nostri temporis
 Polyhistor. Theoria sine Praxi proxime accedit ad
 Pedantismum, quem descripsit Ulricus Huberus,
 Jctus eximius Frisicus. Cum ergo multi Studiofi
 ea, quæ externè fieri observant, pro captu suo in-
 telligant, incidunt facilè in errorem duplicem: U-
 num, ac si in externis istis officium Procuratoris
 consisteret, & nihil esset facilius quam tali munere
 fungi: Alterum, quod ea, quæ fieri audiunt,
 animo lites protrahendi accidant, qua in re male
 omnino judicant. Hos errores Auctor Schlendriani
 stylo ironico notare voluit, eo fine, ut Practi-
 ci novitii ad solidiora discenda incitarentur, & in
 istiusmodi modis agendi boni Advocati & Procura-
 toris officium non consistere, imò summopere vitan-
 da esse intelligerent. *Dom.* Nihilne eorum acti sit, ut
 descripsit Frankenbergius? *Sub.* De occultis re-
 spondere non possum: Si quid accidat, & incantè,
 ut intelligatur, poenam secururam certum est. Si
 apertum non sit, in meliorem partem fiet interpre-
 ratio. Externa species imponere non debet. Con-
 silio malo non fieri, credere libenter volo. De meo

Pro-

Procuratore facilius adhuc spondere possem. Et de plerisque quos propius nosse licuit, licuit autem plurimos, scio quod alia plane sint industriâ & doctrinâ viri. *Dom.* Videor mihi jam ab errore, in quo fui, liberatus esse. Credo tamen hac ratione plura reprehendi potuisse vitia *Seblendriana* quæ Auctor prætermisit. *Jub.* Nullum est dubium, Si cujus mentione nusquam est, se dolet excludi, properet, sat erit locus illi. *Dom.* Versusne, tu loqueris ex tempore? *Jub.* Minime, sed memineram hic versuum, in fine libri cui titulus *Navis Stultifera*. Eum ex amici bibliotheca perlustrandum accepi: Inspice si placet. *Dom.* Et literarum & imaginum ligno incisarum forma, antiquitatem libri indicant: Auctoris nomen non video neque annum editionis. *Jub.* Animadvertetuli partem supremam ab imperitis, forte pueris quibus imagunculæ monstratæ, esse laceratam, sed tamen adhuc conspicuum nomen Auctoris *Sebastiani Brand* (latine vocabatur *Titio*,) *Argentiniensis* & *Reipublicæ patriæ Proto-Cancellarii* cujus laudes ex *Pauli Langii Chronico Citicensi* repetiit *Herzcius in Bibliotheca Germanica num. 1218*. Tradidit autem Philosophiam moralem ea methodo, ut vitia hominum tanquam *Stultitiæ* plena in unam compingeret navem. Opus Vernaculæ linguæ versibus conscriptum, ab aliis Latinitate donatum varioque carminum elegantissimorum genere illustratum fuit, prout hic

vides. *Dom.* Annus quem in fine libri jam deprehendo MCCCCVI. videtur esse suspectus, nam eo tempore artem typographicam nondum coepisse in Germania memini me legere in *Historia literaria Struvii. Jub.* Nisi de vita & morte *Titonis* constaret aliunde, vivere enim desuit Anno 1521. putandum foret, more typographorum veterum non referri annum editionis, sed absoluti operis manuscripti. Ast, cum Auctor Anno 1406. nondum fuerit natus, dubitandum non est, errore typoshetæ positum esse annum MCCCCVI. pro MCCCCCVI. *Dom.* memoratu digni sunt versus in titulo:

Quanquam Stultifera mihi vox est indita navi,
 Sana tamen tuto mens mea vela leget,
 Non etenim doceo quemque insanire, sed hortor:
 Et moneo insanum &c.

Jub. Pariter Frankenbergius non docere voluit quemque Schlendrianice agere, sed monere juvenes, hanc non esse viam, & praxin quam sibi forte imaginantur. *Dom.* Quid ergo tandem erit *Schlendrianus*, quem ubique locorum nominari & commendari audio, operam dandam esse, ut *Schlendrianum* addiscamus: in existimatione esse, qui eum bene noverit. *Jub.* Verum dicis, vulgo & commendari & laudari, sed sciendum tibi est, fieri hoc non eodem ab omnibus sensu, diversa quoque esse hominum & studia & ingenia. Commendant sæpe aliqui laudantque aliis, quod, quid sit, ipsi nesciunt: Aliqui consilium dant pro ratione:

tione ingenii ejus, qui petit. Est enim, quod do-
 lendum, tanta hominum copia qui legum stu-
 dio vitam sustentare volunt, ut non possit non fie-
 ri, quin major numerus sit eorum, quorum pro-
 fectus infra mediocritatem manent; paucissimi ad so-
 lidiorem scientiam adscendant. Illi, si Justinianum
 acculent, se ipsos culpare potius deberent, quod,
 priusquam ad studia liberalia accesserint, suas inge-
 nii vires in examine non habuerint. Hinc accidit
 non paucis, ut contrarium experiantur, quam
 quod Justinianus Cæsar in epilogo Novellæ primæ
 iperare jussit, si cum vulgo textum hunc de studio
 Legum in genere, accipere liceat. *Dom.* Discursus
 tuus me fere poenitere faceret incoepti studii ju-
 ridici. Obfirmabo tamen patientiam. Tu vero,
 amice, quem tenere debeam verum de *Schlendria-
 no* intellectum explicare memento. *Jub.* Faciam
 libenter, quantum possum. Ante omnia caven-
 dum, ne intelligantur artes Rabulariæ, quam ac-
 ceptionem reprehendit Schediasmatis Auctor. Ex
 enim honestos viros non decet, & nullus est Dn.
 Advocatorum & Procuratorum Camera, qui tales
 non aversetur. Si ullibi, certè hic loci, severa fo-
 ret in eas animadversio. Semper habuit, & adhuc
 habet Camera Imperialis in Procuratorum ordine
 viros doctos, tanto Judicio dignos, quorum com-
 plures, & inter eos meus quoque Patronus, honore &

titulo Consiliariorum ab Electoribus, Principibus, ac
 Statibus Imperii sunt insigniti. Est inter eos, quod non
 diffitendum, inæqualitas: Sed quot usquisque est, qui
 æqualitatem ingenii, studiorum, morum, omnium-
 que agendi rationum &c. quæ fuerit in quocunque
 collegio? Deinde, deponendus est sensus *Schlen-*
driani vulgaris, in nudis externis formulis
 earumque imitatione qualicunque, vel potius abusu,
 consistens. Hunc risui habuit Franckenbergius.
 Tertio, si uti velimus isto vocabulo, plebejo ma-
 gis, quam ad doctos pertinenti, nihil aliud signi-
 ficare puto quam scientiam applicandi promtè in
 ipsa praxi, regulas & formulas receptas atque proba-
 tas, atque cum iudicio. *Dom.* Hæc autem tua
 descriptio longe aliter se habet, quam Francken-
 bergii. *Sub.* Franckenbergius in Schediasmate ta-
 lem dedit descriptionem, qualem juvenes Imperiti
 vulgò sibi imaginantur, non qualis revera esse de-
 bet. Ut dicam, quod res est, doctrina & peritia styli
 id ipsum est, quod *Schlendrianum* appellant. Vi-
 tio & imperitia hominum factum est, quod rem
 planè necessariam, stylum judicarium puta, vo-
 cabulo contemptibili *Schlendriani* insigniverint.
 Credo id factum ab iis, qui tales sunt, quos Au-
 ctor Schediasmatis reprehendere voluit, h. e. qui
 imperitiam calliditate quadam obtegere didicerunt.
Dom. Optarem ut similitudine aliqua hoc illustra-

res ad captum meum accommodata. *Sub.* Dicitur aliquando Geometriam? *Dom.* Fuit à juven-
tate meum delectamentum. *Sub.* Probè, Et quam
insignem præbeat usum in omni disciplinâ non du-
bitant nisi qui studio isto imbuti non sunt. Cir-
cinum tractare haut dubiè fuisti doctus. *Dom.* In-
jucundum foret hoc studium sine exercitio circini.
Sub. Id quidem fit in musæo super tabulam vel
chartam. Sed si in campo aliquid peragendum ti-
bi esset ipso opere, si jubereris regulas architecto-
nicas quæ geometrico studio innituntur, ad praxin
deducere, auderesne id peragere sine periculo. *Dom.*
Minimè, quia nondum expertus sum: *Sub.* In-
telligis jam differre scientiam regularum, vel in legi-
bus traditarum, vel *styli*, quâ voce designantur regulæ
usu probatæ, non scriptæ, à peritiâ iis in ipsa praxi uten-
di. *Dom.* Hoc benè capio. *Sub.* Ergo hæc peritiâ scite &
promte tractandi negotia, cum primis quoad externa,
vocatur *Schlendrianus*. *Dom.* Disco jam multa,
antea non audita. Si rectè tua verba percepi, *stylus* à
Schlendriano non differt, nisi in peritiâ adplicandi:
Sub. Rectissime. *Dom.* Sine doctrina Jurisprudentiæ
nullius est pretii notitia externarum formularum. *Sub.*
Optime. Et cum *stylus* judicarius non sit absque
ratione legitimâ, hanc qui ignorant, nequidem
stylum scire crediderim. *Dom.* Qui ergo doctrinâ est
præditus, huius notitia *styli*, qui ab observatione dili-
genti

genti & exercitio dependet, non multum faceffet laboris? *Sub.* Bene judicas, *Dom.* Et facile poterit pro diversitate negotiorum casuumque occurrentium formulis uti, vel novas condere proprio Marte, observatis præceptis generalibus: Et omnia quæ sunt externa, pro re natâ adhibere eaque moderari. *Sub.* Egregiè remtenes, *Dom.* Ego itaque Jurisprudentiæ operam dabo sedulo & spero me evasurum bonum Schlendrianum. *Sub.* Optimè facies: & experieris insignem utilitatem, *Dom.* Conversationem hodiernam habeo quovis convivio cariorem. Revertar nunc domum, commilitoni meo scriptum restitutus, dataque occasione alios etiam ab errore revocaturus. *Sub.* Recte facies. Vale.

F I N I S.

ERRATA TYPOGRAPHICA CORRIGENDA.

Pag.	linea	legendum.
10	6	hos <i>Schlenarianos</i> potius
	9	erigere
	18	pertinet
13	13	conscriptis
14	1	erige, in eum ceu
	13	imitaberis
22	10	secundâ
26	12	moratoriis
	11 & 13	petitum
29	8	tribus
38	1	nolli, si his præceptis,
48	<i>Custos</i>	Minime
49	22	partis
55	3	exarandi,
57	21	ut audio, de doctrina lîs mo vetur.
58	5	<i>Delenda vox</i> : quam
69	11	quorum tamen omnium
70	11	aut pauciores
73	14	eorum, qui non
79	penult	imbutus, & quæcunque
80	22	fuit,

1353

Ka 1353

X 2344927

SCHLENDRIANUS

CELEBRIS PRACTICORUM

MAGISTER

BREVI SCHEDIASMATE

NEO-PRACTICIS FORENSIBUS
COMMENDATUS

PER

GUILIELMUM FRANCKENBERG.

Utr. Jur. Lic. & Advoc. Patriæ Ord.

COLONIÆ, Anno 1720.